

ŠentRUPERT

Glasiilo Občine Šentrupert

LETO: XVI. / 2 • poletje 2014 • Glasiilo izhaja štirikrat letno • Za občane Občine Šentrupert brezplačno

Nagovor na 6. slavnostni seji ob občinskem prazniku

Spoštovane občanke, spoštovani občani, cenjeni gostje!

Izteka se drugi mandat delovanja naše občine. Hitro je minilo. Ko smo se odločali za samostojno pot, nismo vedeli, kaj nas čaka. Želeli smo napredek, želeli smo, da bi nam bilo bolje kot prej.

Izdelali smo si vizijo in si zadali cilj, da bomo Šentrupertu vrnili, kar mu pripada: »UGLED, MOČ in PONOS.« Trdim, da nam je uspelo. Danes smo ponosna, ugledna občina z realiziranimi projekti, ki za nas pomenijo lastne vire prihodkov. Če sem ob lanskem občinskem prazniku napovedoval, da bomo Občini Šentrupert vrnili tudi ekonomsko moč, lahko letos z zadovoljstvom ugotovim, da smo uspeli.

Občina Šentrupert preko svojega Javnega podjetja Energetika Šentrupert že četrty mesec dobavlja vso potrebno toplotno energijo Državnim zaporom in s tem finančni tok obrača v lokalno okolje. To pa je šele začetek. Trenutno je v gradnji tudi kogeneracijsko postrojenje za proizvodnjo elektrike, ki bo finančne tokove, usmerjene v lokalno okolje, še povečalo.

Razvili smo prepoznaven razvojni model, ki so ga drugi poimenovali Model zelene integralne ekonomije. Kot župan sem bil v lanskem septembru povabljen na prvi svetovni kongres zelene integralne ekonomije in sem predstavljal naše projekte ter aktivnosti kot vzorčni primer iz Slovenije. Takšno poimenovanje našega razvojnega modela se morda sliši nekoliko učeno. V resnici gre le za

prepoznavanja lokalnih potencialov, oblikovanje posameznih projektov in povezovanje le-teh v skupno logično celoto. Cilj tega početja pa je: ustvarjati priložnosti in možnosti za naše občane in njihov osebni ter poslovni razvoj. Tako bi morala delati vsaka lokalna skupnost in vsaka resna država.

Dokazali smo, da je možno tudi v mali podeželski lokalni skupnosti razvijati in realizirati projekte, ki postanejo vzor za regijo, državo in še dlje. Občina Šentrupert je zagotovo dokaz, da so lahko male lokalne skupnosti idealen inkubator za prebojne ideje in tako pomembno vplivajo na razvoj in ugled celotne države. Na koncu koncev Slovenijo sestavlja 212 občin, ki s svojimi razvojnimi modeli, usmeritvami in projekti vplivajo na skupni uspeh ali neuspeh.

Za uspeh in doseganje ciljev je pomembna jasna vizija, trdo delo, predvsem pa zaupanje v lastne potenciale, v lastno znanje in lastne kadre. V situaciji, v kateri se trenutno nahaja naša država, manjka praktično vsega, kar sem naštel. Verjetno pa je največja težava v tem, da smo se znašli v skoraj popolni odsotnosti zaupanja. Zaradi vsega, kar se je v preteklosti dogajalo - na političnem, finančnem in gospodarskem področju - smo prišli v situacijo, ko nihče nikomur več ne zaupa. Ne zaupamo županom, gospodarstvenikom, ministrom, poslancem, sodnikom, zdravnikom, bankirjem. Nikomur več.

V vseh vidimo grožnjo in strah, da ne bodo naredili tistega, kar bi morali ali so obljubili, ter bodo vedno gledali le na lastno korist. V takšnem stanju pa je težko razvijati prebojne projekte, se ukvarjati s prihodnostjo, načrtovati vizijo in ostajati mednarodno konkurenčni.

Kot pravi Steve Jobs v eni izmed svojih izjav, je vizija prihodnosti sestavljena iz posameznih točk, ki jih danes ne moremo natančno povezati in sestaviti v celoto. To lahko naredimo, ko pogledamo nazaj. Zato moramo preprosto verjeti, predvsem pa zaupati, da se bodo te točke v prihodnosti dejansko sestavile, tako kot smo si zamislili. Gradnja prihodnosti pa najprej zahteva vizijo, nato pogum in nazadnje zaupanje vseh, ki pri tem sodelujejo. Pot v prihodnost pa je pot v neznano. Tam pač še nismo bili. Za potovanje v neznano pa potrebujemo sopotnike, ki jim zaupamo. Le tako bomo lahko skupaj reševali vse izzive, ki nam jih potovanje prinaša.

Z upadanjem zaupanja se krepi težnja po vzpostavljanju nekakšnega namišljenega občutka varnosti skozi birokratske, politične in pravniške konstrukte. Ven-

dar nam to kaj dosti ne pomaga. Nekaterim celo takšno stanje koristi, ker dopušča manevrski prostor izkrivljanja resnice glede na to, kdo ima v danem trenutku v rokah strateške položaje. Prevzemanje takšnih položajev pa bi prav lahko primerjal z vkopavanjem na položaje v neki pretekli vojni, ki - žal - še vedno traja. Vendar to ni in ne sme biti naša vojna.

Za svojo generacijo lahko trdim, da nas to ne zanima. Želimo si, da se v naše medsebojne, poslovne in politične odnose vrne zaupanje v človeka, v lastno znanje in lastne potenciale. Prepričan sem, da smo v Šentrupertu s svojim delom dokazali, da je v okolju, kjer vladata iskrenost in zaupanje, možno več in bolje narediti. In to tako, da je to dobro za občane, občino in državo.

Letošnji občinski praznik - žal - praznujemo v državi, ki nima vlade. Kakšna bo nova vlada, ne vemo. Želim si le to, da bi nas vodili ljudje, vredni zaupanja. Ljudje, ki bodo končno pričeli s postavljanjem pravih vrednot na prava mesta. Naš način dela in razmišljanja bo enak, ne glede na vlado: Iskren, inovativen, trajnosten, zaupanja vreden.

Glede na to, da smo prvi zadani cilj dosegli in Šentrupertu vrnilo UGLED, MOČ in PONOS, si moramo postaviti nove cilje, ki bodo dovolj vizionarski, inovativni in motivacijski, da bomo s takšnim tempom in energijo šli naprej. Tudi v prihodnjem obdobju imamo ambicijo snovati in realizirati presežke, ki bodo postajali primeri dobrih praks. Imamo ambicijo vzpostavljati nove možnosti in priložnosti za naše občane, kulturo, gospodarstvo, kmetijstvo, turizem in še kaj. Še bolj bomo težili k lokalni samooskrbi na vseh področjih, ker je to preprosto najboljše za vse.

Izpolnili smo tudi vizijo občanov, za beleženo v anketi, da največjo priložnost vidijo v razvoju turizma. Realizirali smo največji turistično kulturni projekt. Skozi Deželo kozolcev v našo občino tako vstopa na tisoče obiskovalcev letno. Do sedaj nas je obiskalo že preko 28.000 obiskovalcev iz 32 različnih držav. Dežela kozolcev

je postala močna blagovna znamka, ki je prerasla Šentrupert. Tako se je pač zgodilo in to je velika priložnost za razvoj turizma v celotni Mirnski dolini, zato ni naključje, da smo se s sosednjimi občinami dogovorili, da se v Deželi kozolcev vzpostavi Turistično informacijski center za celotno mikro regijo.

Uspeh Dežele kozolcev in z njim izjemno povečan obisk turistov pa prinaša nove izzive. Zagotovo je eden izmed največjih in najpomembnejših izzivov ureditev zgodovinskega jedra Šentruperta, ki bo tudi največji finančni zalogaj in projekt naslednjega mandata. Pripravljalna dela za to že potekajo, še letos bo razpisan arhitekturni natečaj za pridobitev najboljše rešitve. Prav ta projekt smo najavili tudi za črpanje nepovratnih sredstev iz naslednje finančne perspektive. Želim si, da ob koncu naslednjega mandata nazdravimo na prenovljenem trgu, ki nam bo vsem v ponos.

Če preletim preteklih sedem let delovanja naše občine, sem z doseženim lahko zadovoljen. Na začetku si pravzaprav nisem upal toliko pričakovati. Ravno te dni sem dopolnjeval tabelo, v katero vpisujemo pridobljena nepovratna sredstva. Pred kratkim smo namreč prejeli še sklep o dodelitvi nepovratnih sredstev za izgradnjo kogeneracije na Dobu v višini 641.000 €. Skupni rezultat v teh slabih osmih letih pa znaša 7,8 milijona €. Če prištejem zraven še brezplačno pridobljeno zemljišče v bivši vojašnici Puščava, ki je bilo ocenjeno na 2,6 milijona €, pa je rezultat krepko preko 10 milijonov € pridobljenega nepovratnega premoženja. Na ta rezultat smo lahko vsi ponosni.

Občani ste verjetno pogrešali več vlaganja v ceste in komunalno infrastrukturo. Prav v teh mesecih se na cestah veliko dogaja in več odsekov cest se v celoti rekonstruira. Zgrajenih je tudi že nekaj kanalizacijskih sistemov. Čistilna naprava na Dobu bo zaključena do konca avgusta. Na tem področju se bo v naslednjih letih naredilo bistveno več, saj je predvsem v samem Šentrupertu vse skupaj povezano

tudi s sprejetjem Občinskega podrobnega prostorskega načrta ter z umestitvijo vse komunalne infrastrukture.

Čisto na osebni ravni pa lahko iskreno ugotovim, da je teh slabih osem let bilo tudi zame velika življenjska izkušnja. Še dobro, da nisem imel praktično nobene politične podlage iz preteklosti in sem delo, odnose in projekte organiziral po nekakšni zdravi logiki in ne po politični primernosti. Skupaj s člani občinske uprave, svetniki, člani odborov, direktorji javnih zavodov in podjetij smo razvili iskren odnos. Skupaj smo pridobivali izkušnje in skupaj rasli. Prepričan sem, da si nimamo kaj očitati, saj smo naredili vse, kar smo lahko, kar smo vedeli in znali v danem trenutku. Predvsem pa smo delali v dobro občine in občanov.

V jeseni bodo spet volitve. Glede na prehojeno pot in glede na izzive v prihodnosti si želim z vami delati tudi naprej.

Nocoj bomo svečano podelili dve priznanji in listino župana. Brez današnjih nagrajencev Šentrupert ne bi bil takšen, kot je. Prav je, da so opaženi in da se jim tako zahvalimo v imenu vseh občanov za njihov prispevek. To je pravzaprav najmanj, kar lahko naredimo. Iskrene čestitke vsem. Ponosni smo na vas.

Tudi danes se zahvaljujem mojim sodelavcem v občinski upravi, v dveh ustanovljenih podjetjih Energetiki Šentrupert in Deželi kozolcev, občinskemu svetu Občine Šentrupert, članom vseh odborov in komisij ter zunanjim sodelavcem.

Spoštovani sodelavci, hvala vam za odlično sodelovanje in razumevanje, kadar je to potrebno.

Spoštovani članici in člani občinskega sveta, hvala tudi vam za korektno in odgovorno delovanje v občinskem svetu. Hvala tudi vsem članom odborov in komisij za vsa vaša prizadevanja.

Ne nazadnje pa iskrena hvala tudi vsem vam, drage občanke in dragi občani, cenjeni gostje, za obisk na današnji slavnostni seji.

Vsem skupaj želim prijetno druženje!

■ župan **Rupert Gole**

Napovednik

DOGAJANJA V OBČINI	4	DEDIŠČINA NEKOČ IN DANES	21
DEŽELA KOZOLCEV	17	GREMO VDEVAT ZGODBE V KOZOLC	22
SPREHODI MED	19	MLADOSTNI UTRIP	25
		NOVICE OD TOD IN DRUGOD	29

Dogajanja v občini

OBČINSKI SVET OBČINE ŠENTRUPERT

28. redna seja - 27. marca 2014

Občinski svet je na seji sprejel spremembo Odloka o razglasitvi kulturnih spomenikov na območju Občine Šentrupert za kulturne spomenike lokalnega pomena. S spremembo odloka se iz kulturnih spomenikov, ki so bili razglašeni za poseben pomen občine, izloči etnološki spomenik Roženberk – Kregljev mlin. Odlok o spremembi Odloka o razglasitvi kulturnih spomenikov na območju Občine Šentrupert za kulturne spomenike lokalnega pomena je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 24, dne 4. 4. 2014.

Občinski svet je sprejel tudi zaključni račun Občine Šentrupert za preteklo leto. V letu 2013 je bilo realiziranih nekaj manj kot 3,3 milijona evrov (68 %) od načrtovanih 4,8 milijona evrov prihodkov in dobrih 3,3 milijona evrov (64,4 %) od načrtovanih 5,2 milijona evrov odhodkov.

V zvezi z uresničevanjem načrta ravnanj z nepremičnim premoženjem Občine Šentrupert so svetniki sprejeli sklep o ukinitvi statusa javnega dobra za parc. št. 3975/12, k. o. 1399 Šentrupert, ki je postala last Občine Šentrupert. Sklep je začel veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu RS, št. 24, dne 4. 4. 2014.

Svetniki so se na seji seznanili še z delovnim gradivom strategije odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih vod na območju Občine Šentrupert izven aglomeracij in v aglomeraciji Slovenska vas. Občina je dolžna urediti odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode v okviru aglomeracij Slovenska vas in Šentrupert. Rok za izvedbo sistema odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih vod v Slovenski vasi je konec leta 2015, za aglomeracijo Šentrupert in za vse ostale pa se rok izteče konec leta 2017. Čeprav so izven aglomeracij občani dolžni sami poskrbeti za ustrezno odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih vod, bo Občina izdelala in pripravila študijo, ki bo predstavila, v katerih naseljih izven omenjenih aglomeracij je smiselno urediti skupen sistem odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih vod s skupno čistilno napravo. Za izdelavo končne strategije odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih vod na območju Občine Šentrupert bodo izvedene delavnice oziroma sestanki po posameznih naseljih v občini, kjer se bo skupaj s prebivalci teh naselij opredelil najbolj primeren in učinkovit sistem odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih vod.

29. redna seja - 23. aprila 2014

Občinski svet je na 29. redni seji v drugi obravnavi razpravljal o predlogu odloka, ki ureja izvajanje javne gospodarske službe oskrbe s pitno vodo v Občini Šentrupert. Odlok o izvajanju javne gospodarske službe oskrbe s pitno vodo ureja oskrbo z vodo

na območjih tistih vodovodnih sistemov, za katere mora skrbeti Občina – gre za naselja, kjer je več kot 50 uporabnikov oziroma je povprečna dnevna poraba pitne vode deset kubičnih metrov. Odlok določa, da je upravljavec vodovodnih sistemov Mokronog, Mali Cirknik, Zaloka, Šentrupert in Hom javno podjetje Komunala Trebnje, za sistem Zabukovje skrbi Dana Mirna, sistema Hrastno in Gorenje Jesenice pa upravljajo občani sami. Odlok o izvajanju javne gospodarske službe oskrbe s pitno vodo v Občini Šentrupert je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 33, dne 9. 5. 2014.

Svetniki so se seznanili z letnim poročilom o delu skupne občinske uprave Mirnska dolina in s poročilom o pogrebni in pokopališki dejavnosti. Sprejeli pa so tudi elaborat o oblikovanju cene izvajanja storitev javne službe ravnanja z odpadki na območju občin Trebnje, Mirna, Šentrupert in Mokronog-Trebelno. Z elaboratom se vzpostavlja nova metodologija oblikovanja cene, ki bo po novem odvisna od velikosti zabojnika in števila odvozov, nove cene obveznih občinskih gospodarskih javnih služb ravnanja s komunalnimi odpadki pa se bodo začele uporabljati, ko bodo elaborat o oblikovanju cene izvajanja storitev javne službe ravnanja z odpadki sprejeli občinski sveti vseh štirih občin soustanoviteljic javnega podjetja Komunala Trebnje. Sklep o potrditvi elaborata o oblikovanju cene izvajanja storitev javne službe ravnanja z odpadki, ki ga je sprejel občinski svet Občine Šentrupert, je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 33, dne 9. 5. 2014.

Občinski svet je sprejel še dopolnitev načrta ravnanja z nepremičnim premoženjem Občine Šentrupert v letu 2014 in v povezavi z realizacijo omenjene dopolnitve tudi sklep o ukinitvi statusa javnega dobra za parc. št. 3983/13, 3983/12 in 3978/6, vse k. o. Šentrupert. Sklep o ukinitvi statusa javnega dobra za omenjene parcele je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 33, dne 9. 5. 2014.

Na aprilski seji so se svetniki seznanili s potekom letošnjega javnega poziva za priznanja Občine Šentrupert in s predlogom za podelitev priznanj Občine Šentrupert v letu 2014, ki ga je oblikoval Odbor za priznanja. Občinski svet je potrdil, da se letos podelita dve priznanji Občine Šentrupert, in sicer sta prejemnika priznanja Občine Šentrupert v letu 2014 gospa Tilka Gorenc in gospod Peter Brclar. Priznanja so bila dobitnikoma podeljena na slavnostni prireditvi ob občinskem prazniku 2. junija 2014.

Ob koncu vsake seje župan svetnike seznanil tudi s potekom ostalih aktivnosti in projektov, ki jih izvaja Občina Šentrupert.

Zapisniki posameznih sej občinskega sveta so po potrditvi objavljeni na spletnih straneh Občine Šentrupert, www.sentrupert.si.

■ **Mateja Jazbec**, direktorica občinske uprave

ŠentRUPERT

GLASILO OBČINE ŠENTRUPERT • LETO: XVI/2 • poletje 2014 • USTANOVITELJICA: OBČINA ŠENTRUPERT - zanjo: RUPERT GOLE • UREDNIŠKI ODBOR: Jože Zupan, urednik; člani: Janja Jerovšek, Petra Krnc, Mojca Ramovš, Jaka Trček; zunanji sodelavec: dr. Jože Uhan • OBLIKOVANJE IN PRELOM: Jože Pavlič • TISK: Grafika Pavlič Jože, s. p. • Glasilo izhaja štirikrat letno • Naklada: 1150 izvodov • Glasilo je za občane Občine Šentrupert brezplačno.

LISTINA KONJEREJSKEMU DRUŠTVU ŠENTRUPERT, PRIZNANJI PĚTRU BRCARJU IN TILKI GORENC

Letošnja slovesna prireditev ob občinskem prazniku Občine Šentrupert je bila prav na praznični dan, 2. junija. Na sedmi prireditvi je ob tej priložnosti župan Rupert Gole šestič podelil tudi občinska priznanja; listino je prejelo Konjerejsko društvo Šentrupert, priznanji pa Peter Brear in Tilka Gorenc.

Prireditev je povezovala Petra Krnc, nastopil pa je tudi Godalni orkester Glasbene šole Trebnje pod vodstvom profesorja Marka Fabianija. Občini Šentrupert so ob prazniku čestitali mirnska podžupanja Barica Kraljevski, sevniški podžupan Janez Kukec in župan Občine Mokronog-Trebelno Anton Maver.

Nagrajenci in obrazložitve

Konjerejsko društvo Šentrupert

Začetki zanimanja za ustanovitev Konjerejskega društva Šentrupert segajo že v leto 1991, ko je veliki ljubitelj konj Ciril Bizjak starejši z nekaterimi lastniki konj na štefanovo organiziral prvi blagoslov teh plemenitih živali. Zdaj je to že dobro prepoznavna in tradicionalna prireditev, čeprav so lastniki konj ustanovili Konjerejsko društvo Šentrupert nato šele 21. decembra 1998 in za

svojega prvega predsednika potrdili zagnanega, danes - žal - že pokojnega Cirila Bizjaka.

Konjerejsko društvo je bilo razpoznavno v nekdanji Občini Trebnje ter je uveljavljeno in aktivno tudi v sedanji Občini Šentrupert. Njegov osnovni namen je združevanje rejcev konj in s strokovnimi predavanji dvigovati kakovost življenja teh živali. Društvo je že ob petletnici delovanja razvilo društveni prapor, kasneje pa v Dragi odkupilo zemljišče in se tako s prireditvami trdno zasidralo v turistično ponudbo kraja – še posebej s tradicionalno in predvsem zares izvirno prireditvijo Nabadanje klobas; z izobraževanjem, s pohodom in z blagoslovom konj pa poskrbijo za pestro dogajanje v vseh letnih časih.

Društvo, ki združuje 45 članov, nekaj celo iz sosednjih občin, že tretji mandat uspešno vodi Ciril Bizjak mlajši. Poleg druženja in širjenja vedenja o tej plemeniti živali s svojo ljubeznijo vračajo konju ugled, kakršnega je imel nekdaj.

Prav zaradi zavzete skrbi in zavedanja vseh članov društva, kako izjemna žival je konj, je verjeti, da bo konj še dolgo bogatil našo lepo pokrajino.

Župan Občine Šentrupert Rupert Gole podeljuje Listino Občine Šentrupert za leto 2014 Konjerejskemu društvu Šentrupert v zahvalo za razvoj konjerejske dejavnosti v kraju in prispevek društva k ugledu in promociji občine ter v spodbudo za njihovo nadaljnje delo.

Peter BRCAR

Peter Brcar je leta 1941 rojeni Šentruperčan, ki ga odlikuje dolgoletno delo na področju razvoja vinogradništva, predvsem pa tesna vpetost v dogajanje in razvoj kraja v preteklosti.

Bil je ustanovni član šentruperske podružnice, kasneje tudi predsednik. Zaradi svoje zavzetosti za napredek vinogradništva je zgodaj postal član upravnega odbora Društva vinogradnikov Dolenjske in se kot predsednik zavzemal za zakonsko zaščito cvička; bil je član ekspertne komisije, ki je določila območje cvička, uvedel je naziv KRALJ CVIČKA, namesto dotedanjih diplom, priznanj in pohval pa je pripravil ustrezen pravilnik za podeljevanje različnih medalj. Bil je gonilna sila odmevnih osrednjih dolenjskih prireditev TEDEN CVIČKA; pred dobrimi dvajsetimi leti tudi v Šentrupertu.

Več kot trideset let je bil Peter Brcar licencirani degustator, med drugim član ocenjevalne komisije vin za glavno prireditev, bil je pomemben člen Zveze društev vinogradnikov Slovenije, v domačem okolju pa je vedno znal prenašati svoje izkušnje na mlajše rodove.

V Krajevni skupnosti Šentrupert se je še posebej zavzemal za posodobitev cest v vinskih gorah, podobno tudi kot odbornik skupščine Občine Trebnje in član Izvršnega sveta Občine Trebnje.

Njegovo življenjsko delo pa je ustanovitev in vodenje Stanovanjske zadruga Šentrupert, ki je prerasla v najbolj razpoznavno zadrugo te vrste na območju nekdanje Jugoslavije, s tem pa je Šentrupert postal prepoznaven v širšem prostoru. Zadruga je

vedno znala prisluhniti potrebam kraja in je podpirala domača društva, še posebno kulturna. Danes to poslanstvo uspešno nadaljuje hčerinsko podjetje Terca.

Peter BRCAR prejme Priznanje Občine Šentrupert za dolgoletno delo na področju vinogradništva, zasluge za zakonsko zaščito cvička in za zavzeto delo v Krajevni skupnosti Šentrupert.

Tilka GORENC

Tilka Gorenc je lani praznovala okroglih sedem desetletij, zadnji dve desetletji vsak pomembnejši dogodek počasti z lastno pesmijo. Z njo je kot aktivna članica različnih društev nastopala doma in v tujini – tam, kjer živijo tudi Slovenci – na Hrvaškem v Šibeniku, na Češkem v Pragi in na Madžarskem v Gornjem Seniku. Plod njenih pesniških poskusov je zbirka Življenje, na zdravje! Tako je njena pesem še bolj razpoznavna.

Ob osnovanju Ženskega pevskega zbora Šentrupert se je takoj vključila vanj in pet let nastopala skupaj z vnukinjo ter vsak koncert pospremila tudi s pesmijo. Ko pa se je pred dobrimi štirimi leti rodil Pevski zbor Društva upokojencev Šentrupert, sta se oba z možem vključila vanj – in se tako s srcem priključila tistim, ki so šele v tretjem življenjskem obdobju uresničili potrebo po petju v zboru.

Veselje do petja je na Univerzi za tretje življenjsko obdobje oplemenitila s plesom znotraj Folklorne skupine NASMEH, ki je s svojim optimizmom nastopila v številnih krajih v naši domovini in tudi izven nje.

Aktivna je v Društvu vinogradnikov Šentrupert; kar ve na tem področju moški svet, ve tudi ona.

Tilka Gorenc deluje tudi v Krajevnem odboru Rdečega križa in z veseljem obiskuje starejše, saj ve, da je prijazna beseda v dneh osamljenosti najboljše zdravilo.

Mnogokrat vrednote preteklosti posreduje mlajšim rodovom; in ne nazadnje: Je vzorna gospodinja in kmetica, srečna v svetu živali, hkrati pa ima to čudežno moč, da je tudi svoje otroke z njihovimi družinami znala povezati v trdno celoto.

S svojim optimizmom in z aktivnostjo je v tretjem življenjskem obdobju nadomestila vse tisto, kar ji je v mladosti primanjkovalo, in pri tem spodbudno deluje tudi na druge.

Tilka GORENC prejme Priznanje Občine Šentrupert za razvejano kulturno dejavnost v tretjem življenjskem obdobju.

PAMETNE ENERGETSKE VERIGE IN SKUPNOSTI NA OBMOČJU MEDITERANA — PROJEKT REMIDA

Občina Šentrupert je ena izmed desetih partnerjev iz osmih držav Mediterana, ki skozi evropski projekt REMIDA razvija inovativne rešitve za »energetsko pametna mesta«. Projekt se je začel izvajati že v letu 2013 in se bo zaključil konec maja 2015.

Cilji transnacionalnega projekta so predvsem v izboljšanju energetske učinkovitosti, uporabe obnovljivih virov energije ter razvoja pametnih energetskih rešitev, verig in skupnosti. Za doseg navedenih ciljev partnerji v projektu uporabljajo različne metodološke pristope in strategije, ki jih nato skupaj analizirajo in izmenjujejo izkušnje. Bistvene aktivnosti in rezultati, ki jih želi projekt doseči, so v oblikovanju trajnostnega energetskega akcijskega načrta in pristop h konvenciji županov, oblikovanje in uporaba orodij za pametne

energetske verige in skupnosti, ki vključujejo izdelavo vodnika po dobrih praksah, lokalne in mednarodne delavnice ter akcijski načrt za trajnostno oskrbo z energijo.

V Občini Šentrupert razvijamo daljinski sistem ogrevanja na lesno biomaso, ki bo predstavljal inovativni model javno zasebnega partnerstva. Rezultat projekta za Občino Šentrupert bo tako izdelan pilotni načrt za izvedbo investicije daljinskega sistema ogrevanja na lesno biomaso za naselje Šentrupert.

Z namenom javne predstavitve projekta REMIDA je bil v soboto, 7. junija 2014, organiziran dan odprtih vrat v Centru za ohranjanje kulturne dediščine v Deželi kozolcev. Projekt REMIDA je predstavil župan Rupert Gole.

■ **Mateja Jazbec**, direktorica občinske uprave

PREDSTAVITEV KNJIGE VRABČEK ČIVI V DEŽELI KOZOLCEV

Z nastajanjem Dežele kozolcev v Šentrupertu je nastajala tudi knjiga kratkih pravljic oziroma zgodb pisateljice Darinke Kobal z naslovom Vrabček Čivi v Deželi kozolcev. K zgodbicam je svoje ilustracije prispevala ilustratorica Alenka Vuk Trotovšek.

Knjigo Vrabček Čivi v Deželi kozolcev smo predstavili v soboto, 7. junija 2014, v okviru Festivala druženja v Deželi kozolcev. Moderator predstavitve, gospod Jože Zupan, ki letos vseskozi skrbi za prijetne bralne večere v Deželi kozolcev, je tudi tokrat v prisrčnem vzdušju predstavil knjigo, kot jo doživlja sam, ter v nadaljevanju povabil pisateljico Darinko Kobal in ilustratorico Alenko Vuk Trotovšek, da sta spregovorili o nastajanju zgodbic in ilustracij, katerih namen je, da že na prvi pogled

privabita bralca, da ga popelje na potovanje po Deželi kozolcev.

Knjiga Vrabček Čivi v Deželi kozolcev je po besedah pisateljice primerna tako za mladega bralca, ki se iz zgodbic lahko veliko nauči o kulturni dediščini, povezani s kozolci, kot tudi starejšega bralca,

ki je bil nekoč sam del te kulturne dediščine in mu zgodbice obudijo spomin na preteklost, ko so bili kozolci še resnično »živi«.

Tako smo knjigo Vrabček Čivi v Deželi kozolcev pospremili na njeno pot do bralcev in ji zaželeli veliko »obiskovalcev«, hkrati pa smo doživeli zelo prisrčno in prijetno druženje s pisateljico Darinko Kobal in z ilustratorico Alenko Vuk Trotovšek, ki ga je organizirala Občina Šentrupert, in je odlično vodil gospod Jože Zupan.

■ **Mateja Jazbec**, direktorica

Foto **Moja Žnidaršič**, Dolenjski list

ŽIVIMO ZDRAVO v ŠENTRUPERTU 2014

NIJZ
Nacionalni inštitut
za javno zdravje

Program Živimo zdravo je mednarodno priznan program, ki je namenjen prebivalcem lokalne skupnosti. Glavni cilj programa je, da se s pomočjo delavnic z različno vsebino prebivalce lokalne skupnosti obogati z znanji, ki bodo vodila do zdravih izbir. S pomočjo le-teh lahko svoje zdravje ohranjamo, krepimo in varujemo.

V občini Šentrupert smo program Živimo zdravo prvič izvajali v letu 2011, naslednja leta pa smo z njim nadaljevali. Tudi letos bomo skupaj z Občino Šentrupert v jesenskem času izvedli dve delavnici na temo zdravega življenjskega sloga.

Vljudno vsi vabljeni k udeležbi. O vsebini delavnic, času in kraju vas bomo pravočasno obvestili.

Naredite tudi vi nekaj za svoje zdravje.

KONTAKTNI OSEBI:

OBČINA ŠENTRUPERT:

Dani Grandovec, ☎ 07 34 34 607 ✉ dani.grandovec@sentrupert.si

NACIONALNI INŠTITUT ZA JAVNO ZDRAVJE OE NOVO MESTO:

Doroteja Kuhar, ☎ 07 39 34 190 ✉ doroteja.kuhar@nijz.si

Program Živimo zdravo je namenjen vsem občanom, ki vam je zdravje vrednota. Mladim in manj mladim, ženskam in moškim, zdravim, ki želite zdravje ohraniti, in vsem bolnim, ki želite zdravje izboljšati.

Obisk delavnic bo za vse udeležence brezplačen. Vabljeni tudi udeleženci drugih občin.

Ni potrebna predhodna prijava.

Skrb za zdrav način življenja je odgovorno ravnanje do nas samih, do naših bližnjih in na koncu tudi do širše družbe, v kateri živimo. Na ta način se izognemo marsikaterim zdravstvenim težavam, kar nam daje kvalitetnejše življenje in ne nazadnje razbremeni celoten socialno zdravstveni sistem. Vesel sem, da lahko tudi kot lokalna skupnost pripomoremo, da bi zdrav način življenja vseh generacij postal nekaj samo po sebi umevnega.

■ **Rupert Gole**, župan

UREDITEV KULTURNEGA DOMA

Na pobudo svetnice Ruže Brcar, da bi društva, ki delujejo v občini, organizirala čistilno akcijo Kulturnega doma, je bila leta v mesecu aprilu uspešno izvedena. Nekaj mladih članov Občinskega pihalnega orkestra sv. Ruperta, KORK-a Šentrupert, članov Moškega pevskega zbora vinogradnikov, Jože Bartolj in Jerneja Kovaljev so prostore (še posebej spodnje) temeljito popravili in očistili.

V mesecu maju so sledila vzdrževalna dela, za kar gre največja zasluga svetniku Juriju Bizjaku. On, Roman Prijatelj in Janez Žibert (vsi iz Moškega pevskega zbora vinogradnikov) so zbrusili in prebarvali ves leseni del v dvorani, prebarvali vsa vrata ter pobrusili in prelakirali leseni pod. Za čiščenje sta poskrbeli Ruža Brcar in Milena Jaklič, prostovoljki KORK Šentrupert.

Občinska uprava z županom se vsem prostovoljcem iskreno zahvaljuje za nesebično delo in pomoč pri obnovi prostorov Kulturnega doma Šentrupert, da so zasijali v novi podobi.

Urejšajo kulturni dom – Jure s svojo ekipo pri delu. Foto Ruža Brcar

ODPRTJE RAZSTAVE ILUSTRACIJ NATEČAJA »SOSED POD STROPOM«

Občina Šentrupert in OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert sta letos tretjič izvedli natečaj ilustracij kratkih zgodb, ki so bile tokrat posvečene zgodbi »Sosed pod stropom« avtorja Petra Svetine, aktualnega dobitnika večernice – nagrade, ki jo podeljuje časopisna hiša Večer za najboljšo slovensko otroško in mladinsko izvirno leposlovno delo (knjiga Ropotarna, založba Miš).

Natečaj je potekal od 31. januarja do 18. aprila in je bil razpisan v dveh kategorijah:

- za dijakinje in dijake iz Slovenije, na katerega je prispelo 28 prijav, ter
- za osnovnošolke in osnovnošolce 8. in 9. razredov osnovnih šol Dolenjske, Posavja in Bele krajine in je prispelo 22 prijav.

Eliana Kotar

Petra Drevenšek

V kategoriji za dijakinje in dijake iz Slovenije so se v ožji izbor uvrstili naslednji udeleženci:

Eva Lindič, Klemen Kapš, Tjaša Hočvar, Sara Špec, vsi iz Gimnazije Novo mesto, ter Petra Drevenšek iz Srednje šole za oblikovanje in fotografijo Ljubljana, ki je komisijo najbolj prepričala s svojim izvirnim likovnim izrazom in podobo izbrane zgodbe.

V kategoriji za osnovnošolke in osnovnošolce 8. in 9. razredov osnovnih šol Dolenjske, Posavja in Bele krajine pa so se v ožji izbor uvrstili naslednji:

Eliana Kotar iz OŠ Šmarjeta, katere delo je komisija ocenila z največ točkami v tej kategoriji, Kristjan Hočvar iz OŠ Frana Metelka Škocjan, Sara Krnc iz OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert, Maja Pene iz OŠ Mokronog in Anja Brezar iz OŠ Toneta Pavčka Mirna Peč.

NAGRADE

Prejemnici 1. nagrade v kategoriji za dijakinje in dijake iz Slovenije bodo povrnjeni stroški enotedenske udeležbe na mednarodni šoli ilustracije v mestu Sármede v Italiji, nagrajeni osnovnošolki pa bo omogočena udeležba na enodnevnem izletu in ogledu tega pravljičnega in slikovitega mesta.

Ocenjevanje ter izbor v razstavo vključenih in nagrajenih likovnih izdelkov je pripravila strokovna žirija v sestavi: Suzana Bricelj, Maša Ogrizek, Maruša Stupica, Peter Svetina in Peter Škerl.

Odprtje razstave ilustracij »Sosed pod stropom« po izboru žirije in podelitev nagrad je bilo v četrtek, 22. maja 2014, v Osnovni šoli dr. Pavla Lunačka Šentrupert.

Razstava bo na ogled do sredine julija v galeriji šole.

■ Danica Grandovec

DALJNOVOD KRŠKO-BERIČEVO PREDALI NAMENU

Družba ELES je maja v Razdelilni transformatorski postaji Beričevo slavnostno odprla 80 km dolg daljnovod (DV) 2x400 kV Beričevo-Krško. Z izgradnjo daljnovo- voda je tako sklenjena 400 kV zanka v Sloveniji.

Daljnovod predstavlja najkrajšo in najoptimalnejšo prenosno pot električne energije iz Posavja, kjer je proizvodnja električne energije največja, v osrednjo Slovenijo, kjer je največja poraba. Obenem prinaša izjemno zanesljivost oskrbe osrednje, južne, JV in JZ Slovenije in Gorenjske.

Izgradnja daljnovo- voda predstavlja največjo investicijo družbe v njeni zgodovini v višini 63,5 milijonov evrov, projekt pa je sofinanciran tudi iz sredstev TEN-E Evropske komisije.

Na slavnostnem odprtju so v družbi počastili še 90-letnico prenosnih elektroenergetskih poti v Sloveniji.

V Elesu se zavedajo, da z delovanjem posegajo v naš skupni prostor. Zato so tudi pri projektu gradnje DV Krško-Beričevo sledili načelom o odgovornem delovanju.

Vzpostavili so vezi partnerstva in zaupanja z vsemi deležniki - predvsem s številnimi različnimi lokalnimi skupnostmi. V družbi ELES ocenjujejo, da je sodelovanje z lastniki zemljišč in lokalnimi skupnostmi ob trasi daljnovo- voda predstavlja zgled dobrega konstruktivnega sodelovanja. Trasa daljnovo- voda se tako izogiba naseljenim delom in območjem kulture dediščine ter posega v čim manjši možni meri v okolje.

Trasa - dobrih 80 kilometrov daljnovo- voda - poteka preko 3060 parcel v lasti 1715 lastnikov v devetih občinah, od tega dobrih 10 kilometrov trase daljnovo- voda poteka v Občini Šentrupert.

Občine, na območju katerih poteka trasa daljnovo- voda, so pred začetkom izgradnje s podjetjem Eles kot investitorjem podpisale sporazum o sanaciji javne infrastrukture po izgradnji daljnovo- voda. V Občini Šentrupert sanacija in rekonstrukcija poškodovanih cest že traja nekaj mesecev in bo potekala vse do poletja. Sanirani in rekonstruirani bodo cestni odseki na podlagi izdelanih cenilnih poročil za oceno

poškodb, in sicer:

- cestni odsek Vesela Gora – Ravnice
- del udora ceste na Veseli Gori
- makadamski odsek proti kmetiji Krnc (Kostanjevica)
- povezovalna cesta Zaloka – Zabukovje
- cestni odsek gasilski dom Dolenje Jesenice – vrh klančine za Webrovim mlinom
- prepust na Dolenjih Jesenicah
- makadamski odsek Šentrupert – Dole
- rekonstrukcija lokalne ceste Sotla – Zabukovje (na delu plazu pod vasjo Zabukovje)
- rekonstrukcija dela ceste Šentrupert – Draga.

■ povzela P. K.

PRI PREGLEDU ZABOJNIKOV ZA ODPADKE PRI VEČSTANOVANJSKIH STAVBAH ODKRILI NEPRAVILNOSTI

Medobčinski inšpektorat je v sodelovanju s Komunalno Trebnje, d. o. o., opravil v mesecu aprilu pregled vsebine zabojnikov ob večstanovanjskih stavbah na območju občine.

Inšpekcijski pregled je pokazal največ nedoslednega ravnanja z odpadki v zabojnikih za odpadno embalažo in v zabojnikih za preostanek komunalnih odpadkov, v katere uporabniki odlagajo svoje odpadke. Tako so bili v zabojnikih za odpadno embalažo odloženi biološki odpadki, največkrat olupki zelenjave, sadja, kruh, meso,

preostanek komunalnih odpadkov (robčki ipd.) ter papir in steklo. V zabojnikih za preostanek komunalnih odpadkov pa je bilo največ bioloških odpadkov (zavržene hrane) in plastenk ter papirja. Tovrstne odpadke bi morali uporabniki odložiti v drug namenski zabojnik - ali pa določene odpadke (papir, steklo) odložiti v zabojnike na bližnjem ekološkem otoku.

Med skrbnim pregledom odpadkov so bili najdeni tudi dokazi, ki omogočajo identifikacijo oseb v zvezi s sumom storitve prekrška. Za nedosledno ravnanje s komu-

nalnimi odpadki je predpisana globa.

V tokratni akciji je bil cilj inšpekcijskega nadzora preveriti, ali in v kolikšni meri uporabniki v večstanovanjskih objektih upoštevajo določila glede ločenega zbiranja in odlaganja posameznih frakcij komunalnih odpadkov ter s tem tudi prispevajo k drugačnemu razmišljanju tistih, ki še vedno nepravilno odlagajo odpadke.

Inšpektorat bo tudi v prihodnje nadziral pravilnost ločevanja komunalnih odpadkov ter zoper kršitelje tudi ukrepal.

■ Medobčinski inšpektorat

ENERGETIKA ŠENTRUPERT URESNIČUJEJO CILJE VIZIJE 2020

Na 2. konferenci o energetske učinkovitosti Uresničujemo, sledimo, izvajamo vizijo 2020 v Deželi kozolcev je župan Občine Šentrupert Rupert Gole poudaril: »Občina Šentrupert si je v dobrih sedmih letih delovanja zgradila ugled, ki temelji na naprednem modelu trajnostnega razvoja oziroma integralne zelene ekonomije lokalne skupnosti z mnogimi pozitivnimi učinki.«

Pri uresničevanju vizije 2020 velike korake ustvarja tudi javno podjetje Energetika Šentrupert, saj so priložnost prepoznali v

javnih zaporih Dob, zgradili kotlovnico in jo priklopili na obnovljive vire energije in pri tem prihranili 200.000 EUR.

»Energetika Šentrupert s projektom kogeneracije, soproizvodnje toplote in električne energije nadaljuje z uresničevanjem strategije Občine Šentrupert o energetske samooskrbi. Eden od ciljev projekta je tudi spodbujanje gospodarjenja z gozdovi v lokalnem okolju,« je povedal direktor Energetike Šentrupert Uroš Pikel.

Foto Alenka Lamovšek

S POHODOM NA BAZO 20 IN V JELENDOL SMO SE POKLONILI AKADEMIKU DR. PAVLU LUNAČKU

Foto: Jože Bučar

Dr. Pavel Lunaček, naš rojak, je prav gotovo najznamenitejša osebnost Šentruperta. Izhaja iz ugledne liberalne družine Lunaček, ki je v prvi polovici 20. stoletja v Šentrupertu in v Mirnski dolini opravljala pomembno kulturno poslanstvo. Študij medicine je dokončal leta 1927 v Zagrebu, strokovno pa se je izpopolnjeval v številnih evropskih državah. Prvo službo je opravljal v brežiški bolnišnici, drugo pa v Bolnišnici za ženske bolezni v Ljubljani. Kot zavednega Slovenca ga je okupacija 1941 močno prizadela. Priključil se je OF in zaupano mu je bilo zbiranje, sortiranje in odpošiljanje sanitetnega materiala za partizane. Skupaj z najboljšim prijateljem zdravnikom Francem Novakom - Luko in s številnimi drugimi zdravniki je maja

1942 odšel v partizane. Tedaj je dobil partizansko ime Igor. Že prve dni partizanstva je sprejel težko in odgovorno nalogo, organizacijo slovenske centralne vojne bolnišnice v Kočevskem rogu. To mu je v celoti uspelo in v 25 izrazito konspirativnih bolnišnicah so se zdravili številni ranjenci. Tako organiziranih in uspešnih bolnišnic, kot so bile roške in druge partizanske bolnišnice, ni bilo v nobenem odporniškem gibanju okupiranih evropskih držav. Slovensko partizansko zdravstvo je edinstven humanitarni boj v zgodovini krutega boja majhnega slovenskega naroda za preživetje in svobodo. V slovenskem partizanskem zdravstvu je sodelovalo 244 zdravnikov in zobozdravnikov, 260 študentov medicine, 38 medicinskih sester in več kot 3000 priučenih bolničarjev in tehničnih osebja.

Po osvoboditvi v času od 1945 do 1955 je dr. Lunaček v okviru opravljanja visokih zdravstvenih funkcij (predstojnik Klinike za ginekologijo in porodništvo, dekan

Medicinske fakultete, itd.) ter na podlagi vrhunske strokovnosti, požrtvovalnosti in nesebičnega dela postavil trdne temelje slovenskemu porodništvu in ginekologiji. V ti dve zdravstveni panogi je uvedel najsoodobnejšo medicinsko doktrino in v celoti je zagovarjal etično zdravstvo. Dosegel je, da so ženske v celoti rojevale v porodnišnicah ter s številnimi drugimi ukrepi (absolutna higiena, uvedba antibiotikov in transfuzije krvi v obravnavo porodnic, itd.) je bila umrljivost porodnic, mater in dojenčkov znižana na minimum. Dr. Pavel Lunaček je eden največjih človekoljubov in domoljubov, ki jih je imel slovenski narod. V vseh obdobjih svojega življenja je deloval v korist sočloveka in celo življenje je reševal življenja drugih, predvsem pa porodnic, novorojenčkov in ranjencev.

Da bi se poklonili velikanu slovenskega zdravstva in plemenitemu Šentrupertčanu, smo člani Občinske organizacije ZB za vrednote NOB in Društva upokojencev Šent-

rupert v četrtek, 5.6.2014 opravili pohod po poteh dr. Pavla Lunačka (60 udeležencev) v Kočevskem rogu. Na Bazi 20 smo si ogledali dokumentarno predstavitevni film o Kočevskem rogu skozi prostor in čas, obiskali Daleč hrib, kjer je dr. Lunaček že maja 1942 ustanovil prvo partizansko bolnišnico. Osrednji del pohoda je bil ogled Jelendola, ki je bila dr. Lunačkova najljubša partizanska bolnišnica. Pri grobišču Jelendola smo se poklonili umrlim ranjencem.

Da ni veličina dr. Pavla Lunačka izbrisana iz zgodovinskega spomina, je celovito poskrbel nekdanji ravnatelj OŠ Šentrupert prof. Jože Zupan. V času njegovega ravnateljstva je bila šentruperska OŠ poimenovana po dr. Lunačku; ob 100. obletnici rojstva dr. Lunačka pa je uredil zbornik o njegovem življenju in delu.

Pohod po poteh dr. Pavla Lunačka je bil umeščen v program praznovanja praznika Občine Šentrupert.

■ Ivan Kramer

DRUŠTVENO DOGAJANJE

MEŠANI PEVSKI ZBOR DRUŠTVA UPOKOJENCEV ŠENTRUPERT

Osebna izkaznica in obujanje spominov

- **LOKACIJA:** Šentrupert
- **STAROST:** 5. leto
- **VSEBINA DELA:** Gojenje in širjenje starih in manj starih ljudskih pesmi.
- **NAMEN:** Biti prijazen do okolice in jo osveščati o prvobitnosti.
- **UTEMELJITEV:** Dočakati neko starost, ki pravzaprav sploh še ni starost, je danes skoraj prava umetnost. To ni mačji kašelj, še posebej zato ne, ker nam vsakemu posebej življenje zrecitira program, po katerem se hote ali nehote moramo obračati in ga vzeti za svojega.

Poleg vseh domačih in izven doma naloženih nalog si je vsak izmed nas našel tudi čas za skupno dejavnost, kar lahko imenujemo prepevanje.

Prvi začetki (novembra 2009) nastajanja zbora so bili izredno zanimivi. Na pobudo Jožeta Brarja smo se sestajali v prijazni hiški v starem delu Šentruperta, v kateri se je prej marsikaj dogajalo. O tem zna veliko povedati Stane Gorenc:

»Ja, ja! Včasih je bila tukaj Malenškova gostilna in to je že zelo dolga leta nazaj. Hiško je kupil odbor Društva upokojencev Šentrupert. V njej so bile dejavne različne naloge upokojencev. Ker pa je hiška začela propadati, smo se pevci zaradi neogretega prostora preselili v novejšo društvene prostore.«

Sama pa lahko povem, da je bila začetna skupina izredno pisana – tako po glasovih kot po značajih. Imela sem strahovito za-

četno tremo, saj navsezadnje nisem prav vedela, kaj bi bilo zanje najbolje.

Pričeli smo z upevanjem, glasovi so nujno rabili nekakšen red. Samo – kako?

Ljudska pesem z majhnim tonskim obsegom bo najboljša in kot bivša predmetna učiteljica glasbe sem to seveda vedela. Imela sem veliko zunanjih opazovalcev, posmehovali so se mi in se čudili moji vztrajnosti.

Pričeli smo: Na planincih ... Čuk se je oženil ... pa še kakšno. Kar na lepem pa se oglasi eden izmed pevcev: »O, takih pa jaz že ne bom pel!«

»Kako takih?« je bilo glasno moje začudenje. »A morda o sovi?!«

»Točno to, sova napoveduje smrt!«

»A to vas skrbi? Jaz pa vem, da je sova simbol UČENOSTI.«

Nič ni pomagalo – pač en pevec manj ... A končno smo le prišli vsaj do enotnega

enoglasja, kar je, ne glede na starost, kar težko dosegljivo.

Junaško smo prišli do prvega tematskega koncerta, čez leto še do drugega, nato tretjega in, glej ga, šmenta: Letos je za nami že četrti koncert in to z naslovom: KADAR NAM PAŠE, KOLEDUJEMO. Potrebna je bila kar krepka obrazložitev in utemeljitev vsebine. Biti pevec zbora – to ni le zabava, je tudi trdo delo.

Vesela sem vsakega pevskega uspeha, še posebej zato, ker so ostali v zboru pevci, ki so se strinjali z osvajanjem novih znanj. Naučili so se neznanjih in manj znanih ljudskih pesmi. Ostali so, ker smo drug drugemu lezli pod kožo in se kljub začetnemu nestrinjanju predali pevskim novostim in užitek.

Veste, delati s starejšimi ni lahko. Vsak si je že izbral nek določen tok življenja in – če smo odkriti – lahko zapišem: Čim starejši si, tem težje spreminjaš svoje navade. In kdor je vztrajen, zdrži! Tako so zdržali dobri ljudje; odrekajo si nekaj svojega časa in to za druženje v tej pevski družini. Povem vam, da smo več ali manj vedno dobre volje. S treznostjo znamo pogledati v realnost našega življenja. To realnost pa spremlja tudi kakšna ovira, zavora, zapora ... in namesto da bi si kot širša družba

lajšali življenje, si ga (ali bolje: nam ga) na vse kriplje ovirajo in grenijo.

Ob vsem tem se občuti vrednost starejšega človeka in njegov rezultat. Ta ni prav velik, saj se vidi, da vsak razume le sebe in svoj položaj, nikakor pa drugega, sočloveka, krajana, občana.

Lesk vsebuje tudi vsebino. Vsebina je starost, je delo, je ustvarjalnost. Vsebina je tudi siv las ali celo kilogram odvečne teže. Vsebina je dober program nastopa. Pri nas je vsebina celo ljudska pesem, posneta na zgoščenki. Hitro je nastala in to je za se-

danjost in za zanamce lep arhiv.

Žal sta se Toni in Freno prezgodaj poslovila od nas. Spomin nanju živi in bo živel toliko časa, dokler bomo živeli še mi.

Ob celotni dejavnosti je zbor hvaležen naklonjenosti župana, izbranim prazničnim besedam prof. Jožka Zupana, iskriivosti ljudske pesnice Tilke Gorenc, ki vedno najde primerno besedilo za tematske koncerte, hvaležni smo obiskovalcem, ki nas spodbujate, ne smemo pozabiti na Šentrupeške Šmarnice in njihovo pogostitev ter nato še prijetno druženje.

Razmišljanja končujem z letošnjim koncertom. Kljub močnim vremenskim nevspečnostim se je polovica koncerta odvijala v soju županove svetilke in v svetlobi sveč, kar pomeni, da je bilo nekaj hude ure tudi na tem koncu Slovenije. Pa vendar: vseeno je bilo romantično lepo.

Za svoj glasbeni kulturni trud so pevci iz rok prijazne Mojce Femec z JSKD prejeli bronaste Gallusove značke, srebrne pa so prevzeli Tilka Gorenc, Janez Škrinar in Jože Bracar (predsednik zbora).

■ **Duška Lah Peček**, zborovodkinja

AKTIVNI UPOKOJENCI

Društvo upokojencev Šentrupert se je letos aktivno vključilo v praznovanje občinskega praznika Občine Šentrupert. CIK-u Trebnje smo odstopili društvene prostore, kjer so članice Univerze za tretje življenjsko obdobje, Ustvarjalnega krožka Šentrupert (večina je tudi članic DU Šentrupert) pripravile res bogato razstavo svojih aktivnosti. Razstava je bila - žal - slabo obiskana, upamo pa, da bo v prihodnjih letih zanimanje večje. V torek, takoj po občinskem prazniku, smo organizirali turnir v pikadu, ki je bil namenjen ekipam vseh društev, registriranih v Občini Šentrupert. Žal so se turnirja udeležile samo tri ekipe. Zvečer istega dne smo v delno prenovljenih prostorih Društva upokojencev razglasili rezultate, na razglasitev pa smo povabili tudi vse predsednike društev. Tudi tukaj smo bili glede udeležbe razočarani, pa nič ne de. Ker je bil turnir namenjen tudi tekmovanju, smo podelili pokale in sicer je tretje mesto dosegla ekipa Etno družabnega društva Draga, drugo mesto je dosegla ekipa Konjerejskega društva Šentrupert, prvo mesto pa mešana ekipa

Društva upokojencev Šentrupert. Tekmovala pa je tudi naključno izbrana ekipa Mešanega pevskega zbora DU Šentrupert, ki je izven konkurence celo prehitela tretjevrščno ekipo.

Na razglasitvi se nam je pridružil tudi župan naše občine, kar si štejemo v posebno čast, skromno prenovljene prostore pa sta si prišla ogledat tudi predsednika čebelarjev in planincev.

Pridružili smo se tudi Občinski organizaciji Združenja borcev za vrednote NOB Šentrupert in se udeležili pohoda po poteh dr. Pavla Lunačka (ogled Baze 20 in parti-zanske bolnišnice Jelendol).

Nismo pa aktivni samo za občinski praznik. Že v začetku leta smo začeli aktivno sodelovati z Društvom kmečkih žena Šmarnice, katerim smo odstopili v uporabo kuhinjo v klubskih prostorih. Skupaj z njimi smo začeli prostore v okviru finančnih zmožnosti tudi obnavljati, tako da imajo sedaj bolj prijazno podobo. S Šmarnicami, ki so nas pogostile pri razglasitvi rezultatov tekmovanja v pikadu, bomo sodelovali pri obnovi prostorov

še naprej in upamo, da bodo društveni prostori tudi z njihovo aktivnostjo bolj zaživel. Udeležili smo se tudi tekmovanj Pokrajinske zveze društev upokojencev Dolenjske in Bele krajine v pikadu, kjer je prvakinja regije postala naša članica Marija Jaklič, ekipno pa so ženske dosegle tretje mesto. Tudi moški so se solidno odrezali. Naša ekipa se je udeležila tudi regijskega tekmovanja v šahu in zasedla solidno mesto. Mešani pevski zbor DU Šentrupert je uspešno izvedel koncert v Šentrupertu in v Velikem Gabru, nastopili pa so tudi na reviji pevskega zbora regije v Straži, ravno tako pa so se udeležili revije v Trebnjem. Za vse člane društva smo organizirali tudi spomladanski izlet v Ponikvo pri Šentjurju in si ogledali lokalne znamenitosti (domačijo Antona Martina Slomška, domačijo Blaža Kocena in ekološki nasad orehov). 50 udeležencev izleta je domov prineslo lepe vtise.

Mogoče je kakšen dogodek prezrt, iz vsega napisanega pa prav gotovo drži to, kar je zapisano v naslovu.

■ **Boštjan Sladič**

ODHAJANJA ...

Čeprav se je v letošnji pomladi poslovilo kar nekaj ljudi, smo vendarle zadovoljni, ker se že nekaj tednov navček ni oglasil. A za tistimi, ki so odšli, ostaja bolečina ...

Pomladna odhajanja je začela **Jožefa Slak** iz Zabukovja; umrla je v 86. letu.

Takoj za njo se je poslovila prav tako v 86. letu **Ana Premrl** iz Šentruperta.

V 81. letu je odšel še **Ciril Lamovšek** iz Šentruperta.

V Šentrupert se je vrnila **Olga Mikec** iz Drage; poslovila se je v 90. letu

Iz Slovenske vasi je odšel k večnemu počitku v Kranj **Tone Jeran** v 81. letu.

Svojo življenjsko pot je v 89. letu sklenila **Anica Markovič** z Rakovnika.

Svojo zadnjo bitko je že v 65. letu izgubila **Marta Gole** in našla večni mir na Velikem Cirkniku.

Le nekaj tednov po možu je odšla še **Nežka Lamovšek** iz Šentruperta; življenje je sklenila v 82. letu.

Tik pred tiskom pa se je navček ponovno oglasil; na pot brez vrnitve je odšla **Jožefa Starič** s Hrastnega; poslovila se je v 78. letu.

Naj blaga misel ohranja spomin nanje!

AKTIVNOSTI KORK ŠENTRUPERT

NAŠI 90-LETNIKI SO PRAZNOVALI

Gospa Angela Sapor

20. aprila 2014 je častitljivih 90 let dočakala gospa **ANGELA SAPOR** z Malega Cirnika. Predstavniki KORK Šentrupert, župan Rupert Gole ter predstavnik KO za ohranjanje vrednot NOB Mokronog so jo ta dan obiskali na domu hčerke in zeta, kjer biva zadnja leta, ter ji izročili skromno darilo. Obiskovalcev se je zelo razveselila, hčerka in zet pa sta pripravila pravo kmečko pojedino v svojem vinskem hramu. V prijetnem

klepetu je čas hitro minil, župan pa je gospe obljubil, da jo bo od zdaj naprej obiskoval vsako leto. Gospa Angela je čila in dobrega zdravja, tako da lahko še vsak dan postori različna dela na njivi pa tudi v hlevu.

6. aprila 2014 je 92 let praznoval gospod **JANEZ – ŽAN TRATAR**. V Domu starejših občanov Trebnje ga je ta dan obiskala predsednica KORK Šentrupert ter mu voščila vse najboljše.

Gospod Žan Tratar

18. aprila 2014 pa je dvaindevetdeset let praznovala tudi gospa **IVANA GORNIK**.

Gospa Ivana Gornik

TRADICIONALNO SREČANJE STAREJŠIH OBČANOV – APRILA 2014

Krajevna organizacija RK Šentrupert je tudi letos organizirala srečanje starejših občanov, starih nad 70 let. Nabito polna dvorana Hiše vina Freljih je prekipevala od dobre volje in zadovoljstva. Prostovoljci smo veseli, da se nam je letos pridružilo večje število novih občanov. Za veselo razpoloženje so poskrbeli Minca spod Trbinca (Zvone Vavtar), mešani pevski zbor župnije Šentrupert pod vodstvom zborovodkinje Alenke Gole ter Petra in Teja, ki sta prisotne zabavali s

harmoniko. Tudi letos so učenci OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert z mentorico Miro Vukolič pripravili prisrčna darilca. Zbrane sta nagovorila župan Rupert Gole ter predsednica OZRK Trebnje Mojca Mihevc.

Prostovoljci KORK smo tudi letos med prisotnimi obdarili najstarejšo občanko, 90-letno Marijo Kuselj, in najstarejšega občana, 90. letnega Alojza Medveda. Tudi naše častne predsednice Marije Brezovar nismo pozabili.

Prostovoljci se zahvaljujemo donatorjem, ki so nam pomagali pri izvedbi srečanja – Občini Šentrupert, Pekarni Bistrica, Zvonetu Vavtarju oz. Minci spod Trbinca, OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert ter mentorici Miri Vukolič, mešanemu pevskemu zboru župnije Šentrupert, gospodu župniku Jaku Trčku za darovano sveto mašo, Dani Mirna, Vinku Tratarju, ki je tudi letos podaril rujno kapljico, ter Petri in Teji za lepo zaigrane viže.

TUDI PROSTOVOLJCI PRAZNUJEJO

18. aprila je okrogel rojstni dan praznovala tudi Marjana PEJOVIČ, prostovoljka z najdaljšim stažem v KORK Šentrupert, pa tudi ena izmed najbolj aktivnih prostovoljk. Na ta dan smo jo nenapovedano obiskali ter ji voščili vse lepo - z željo, da še naprej ostane zvesta prostovoljstvu in naši KORK.

Foto Marjana Pejović

JANEZ UMEK DOBIL NOVO DOMOVANJE

Februarja 2013 se je Janezu Umeku z Malega Cirnika porušila stanovanjska hiša, ki je bila v zelo slabem stanju. Začasno - za dobo enega leta - je bil preseljen na Trebelno. Na pobudo njegove oskrbovalke Alenke Jaklič, zaposlene v DSO Trebnje,

Brane v akciji

so se prostovoljci Krajevnega odbora RK Šentrupert odločili, da z manjšimi finančnimi sredstvi in s prostovoljnim delom poskrbijo za sanacijo hiše na Vrhu, ki je sicer last občine. Dela so se lotili z velikim veseljem. Marjana in Brane Pejović, Nika Avsec, Hema Bizjak ter predsednica KORK so v nekaj dneh uspeli hišo očistiti, pospraviti in prepleskati. Streho, ki je zamakala, pa sta sanirala Ivan Primožič in Stane Hlebec. V petek, 23. maja, sta Alenka in kolegica Milena pripeljali Janeza Umeka v novo domovanje. Bil je vidno ganjen in zelo vesel. Najbolj pa se je razveselil, ko je v Šentrupertu zagledal farno cerkev. Prve dni bivanja v novem domu, ko še ni bilo priključene elektrike, mu je pomoč nudila družina Primožič.

Prostovoljno humanitarno delo je bilo ravno v času tedna RKS in smo prostovoljci s tem humanim dejanjem ponovno dokazali, da nam je mar, kako živijo naši občani, ki so pomoči potrebni.

Janez Umek in oskrbovalki

... tudi Ivan v akciji

HUMANITARNA POMOČ POPLAVLJENIM

Vodna ujma, ki je prizadela Srbijo, BiH in Hrvaško, je spodbudila prostovoljce KORK Šentrupert, ki so se takoj vključili v akcijo zbiranja pomoči. V trgovini KZ Šentrupert je prijazna poslovodkinja Ivanka Ahlin dovolila postavitev vozičkov, namenjenih za darovane izdelke. Tudi OŠ

Tudi prvošolka Hana je pomagala pri pakiranju

dr. Pavla Lunačka Šentrupert se je takoj vključila v akcijo. Odziv je bil neverjeten, skupaj zbranih - darovanih je bilo kar 27 kartonskih škatel z različnimi artikli, kot so konzervirana hrana, plenice, stvari za osebno higieno, čistila, WC papir, odeje, brisače, posteljnina, spalne vreče ter 20 zavitkov (6 x 1,5 l) vode v plastenkah. Odziv lokalnega prebivalstva je bil nad pričakovanji. Prostovoljci smo ponosni na naše občane, ki vedno znova dokazujejo, da jim je mar za sočloveka.

Velika hvala vsem, ki ste darovali, hvala učiteljem in učencem OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert, staršem, velika hvala pa tudi Janji in Jerci Grebenc, ki sta zbrano pomoč dostavili na zbirno mesto OZRK Novo mesto.

■ Ruža Bracar, predsednica KORK Šentrupert

Foto Ruža Bracar

Del zbrane pomoči v trgovini

VAROVANJE DREVES, VINOGRADOV IN DRUGIH RASTLIN PRED DIVJADJO

Divjad lahko uspešno odvrnemo od objedanja dreves, trt in drugih rastlin že s preprostimi metodami sami.

Kjer imamo sadno drevje, nasad ali vrt v bližini gozda, obstaja verjetnost, da ga obiščejo gozdne živali. Če nasad ali vrt ni ograjen ali če obstaja možnost, da pride do novo posajenih dreves zajec ali srna, jih moramo po sajenju zaščititi. Drevesa lahko ovijemo s koruznico ali papirjem, obdamo jih z mrežo ali pa jih že jeseni premažemo s posebnimi sredstvi (odvrčali), kot so arbobin, cervakol, kemakol, ali aromit. Zajca premotimo tudi tako, da okoli nasada namerčemo porezane vejevje sadnega drevja, ki ga potem gloda. Če vejevje zamete sneg,

ga dvignemo na površino ali nastavimo novo. Škodljiv je predvsem mlademu sadnemu drevju z obžiranjem debla, najbolj pa mu teknejo jabolane in hruške, medtem ko se nam za breskve ni treba bati.

Srne delajo škodo z objedanjem brstov, srnjaki pa gulijo debla z rogovjem. Uspešno odvrčalo za srne so človeški lasje, ki jih damo v gosto mrežo in obesimo na drevo ali kol v višini 1,5 m. V večjih nasadih lahko obesimo lase ob robovih nasada. Po 4 do 6 tednih, glede na vreme, lase zamenjamo. Srne uspešno odvrčamo tudi z obešanjem svetlečih trakov.

■ LD Šentrupert

ČAS POLEGANJA MLADIČEV SRNJADI

V mesecu maju in juniju je čas poleganja mladičev srnjadi.

Trenutno je obdobje poleganja srnjih mladičev. Če v travi ali podrasti najdete malega pikastega mladička, ki vam deluje neboljšen, vas prosimo, da se ga ne dotikate ali ga kakor koli premikate. Srnin mladič je v tem času brez vonja in tako pretežno varen pred plenilci in psi. Pred nevarnostjo mladiče varujeta predvsem varovalna obarvanost in močan nagon pritajitve. Zato je zelo pomembno, da se mladičev ne dotikamo, saj z dotikom na mladiča prenesemo svoj vonj in s tem zmanjša-

mo možnost vrnitve v naravo. Srne svoje mladiče, medtem ko iščejo hrano, pustijo same na travniku in se jim približajo samo za hranjenje.

V tem obdobju bodite še posebej pozorni na svoje pse in jih imejte pod doslednim nadzorom, da ne bodo prosto in nenadzorovano tekli po naravi oz. lovišču. Psi po loviščih povzročajo izrazite težave, ne samo zato, da koljejo srnjad, zajce itd, temveč te in druge živali tudi preganjajo, pri čemer s takšnim beganjem pred kosmatinci divjad pogosto zbeži na cesto in povzroči prometno nesrečo. Občasno pride pod avtomobil

tudi kakšen pes, največkrat pa je to srnjad, zajci ali lisice.

Za upoštevanje omenjenih napotkov se vam LD Šentrupert že vnaprej zahvaljuje.

■ LD Šentrupert

RJAVI MEDVED V LOVIŠČU LD ŠENTRUPERT

Lovci smo pri svojem delu v lovišču evidentirano ugotovili, da se na območju lovišča LD Šentrupert trenutno zadržuje vsaj sedem rjavih medvedov.

Glede na opazovanja, ki jih v okviru nalog varstva, gojitve in lova divjadi opravlja LD Šentrupert, je bil medved nazadnje opažen v Cirniški dolini. Glede na to, da rjavi medved na dan oziroma ponoči lahko prehodi tudi do nekaj deset kilometrov, prebivalce

in obiskovalce gozda obveščamo na povečano možnost srečanja z rjavim medvedom.

Obiskovalcem priporočamo, da se predhodno seznanijo z življenjskimi navadami rjavega medveda in prilagodijo svoje obnašanje možni prisotnosti in srečanju z medvedom. Sleherni uporabnik naravnega bivalnega prostora rjavega medveda - gozda tudi sam z odgovornim ravnanjem zmanjšuje možnosti neposrednega stika s konfliktno živaljo. Obiskovalci naj se poslužujejo poti, v okolici domov naj ne bo dostopnih organskih virov hrane za medvede, kot so smeti, klavniški odpadki, tropine, nezavarovani čebelnjaki, smetnjaki in komposti, saj ti navajajo medveda na človeka in so eden ključnih vzrokov težav z medvedom.

Informacije o rjavem medvedu, o načinih njegovega obnašanja ter o primernih odzivih človeka ob srečanju z medvedom lahko najdete v gradivih na spletnih straneh www.medvedi.si/ ali <http://www.zgs.gov.si/slo/delovna-podrocja/gozdne-zivali-in-lovstvo/zgibanke-plakati/index.html>.

■ LD Šentrupert

KAKO KOSIMO?

Vse kmetovalce naprošamo, da so še posebej previdni pri košnji, saj je tudi ta še vedno vse prevečkrat usodna za nebogljena bitja.

Pri košnji travnikov je zelo pomembno, da kosimo od znotraj navzven. Pri tem načinu košnje se živali, kot so ptice (kosec, jerebice, fazani) ali divjad (poljski zajci, srnjad, jelenjad), lahko pravočasno umaknejo na zunanje, nepokošene dele travnika. Kljub temu nekatere živali ostanejo skrite v visoki travi, zato je priporočljiva uporaba verig (glej fotografijo). Tako naj bi imeli traktorji spredaj pritrjene palice, na katerih so viseče verige. Hrup in fizični kontakt verige z živaljo pripomoreta, da se ta preplaši, pobegne pred kosilnico in preživi.

Priporočljiva je košnja 10 cm nad tlemi, tako da ostane dovolj visoka travna ruša, ki je zatočišče za številne žuželke, hkrati pa zmanjšuje preveliko izsuševanje tal.

■ LD Šentrupert

POLETOVCI ŽE DRUGIČ EKSTREMNI

Za člani PD Polet Šentrupert so pestri tedni, še posebej maj je bil zanimiv ... Nekaj o tem, kaj so počeli, je zbranega v naslednjih vrsticah. Za osebno doživetje njihovih poti pa se jim pridružite!

V začetku aprila je PD Polet gostil 19. redno sejo MDO PD Dolenjske in Bele krajine. Med drugim so na seji prvič pozdravili predstavnike PD Kočevje, ki po novem spadajo v omenjeni MDO. Predstavniki planinskih društev so si med drugim ogledali tudi Deželo kozolcev, po kateri jih je popeljal kar sam župan.

Sredi aprila so člani odseka za varstvo narave očistili obrežje Bistrice od doma kulture v Šentrupertu do kraja Bistrica, pobirali odpadke iz obcestnih jarkov od Prelesja do Šentruperta in očistili črno odlagališče pod Bojanko, markacisti pa so odpravljali posledice žleda po Steklasovi poti od Koromandije do Zaplatarja.

Letos so se člani PD Polet med prvomajskimi prazniki že drugič odpravili na tabor PD POLET EXTREME v Arco nad Gardskim jezerom. Kljub zelo slabim vremenskim napovedim, ki se k sreči niso povsem

uresničile, so se imeli odlično. Dneve so napolnili s kolesarjenjem, z osvajanjem ferat, s sladkanjem s sladoledom in z občudovanjem kulturno-zgodovinskih in predvsem naravnih lepot, ki jih ponuja sever največjega jezera v Italiji.

Kmalu po Arcu so se kolesarji iz PD Polet s prijatelji odpravili s kolesi na Lovrenc in Lisco. Pri cerkvi sv. Lovrenca so občudovali le tu in tam kakšen Clusijev svišč, ki je botanični naravni spomenik in je letos precej hitro odcvetel, na Lisci pa so uživali v razgledu in se čez Razbor vrnili proti izhodišču v Šmarčni.

Konec maja je bil čas za skupni izlet s PD Trebnje. Tokratna destinacija je bil Velebit, natančneje: najvišji vrh severnega Velebita Mali Rajinac in še Zavižan, izjemen vtis pa je na udeležence naredil naravni biser Plitviška jezera.

Zadnji torek v maju so se člani naravovarstvenega odseka društva in številni prijatelji narave odpravili na obisk k Jožetu Majesu, ki vodi zeliščarsko kmetijo Plavica v vasi Cerovec pri Dolenjskih Toplicah. Sadike arnike in košutnika, ki jih je sredi maja Jože Majes podaril šentruperskim planincem, so že posadili na Površnici, a mesta zasaditve niso posebej označili, saj gre za zavarovane rastline, ki bi lahko prehitro postale plen nabiralcev.

■ p. k., foto arhiv PD Polet

ŠAHOVSKE NOVICE

DEŽELA KOZOLCEV OB OBČINSKEM PRAZNIKU GOSTILA ŠAHOVSKI TURNIR

Tudi ob letošnjem občinskem prazniku so v naravnem okolju Dežele kozolcev šentruperski šahisti organizirali zanimiv šahovski turnir. Tekmovanja se je udeležilo 42 šahistov iz 8 šahovskih klubov, ki so si želeli čim višje uvrstitve tudi zato, ker so se rezultati tega turnirja upoštevali v točkovanju Dolenjske članske lige. Pred tekmovanjem sta udeležence nagovorila župan Občine Šentrupert Rupert Gole in direktorica Dežele kozolcev Urša Repše.

Po odigranih devetih kolih je z osvojenimi 8 točkami slavil Dušan Čepon iz Šahovskega društva Podpeč pred Marjanom Kastelicem (ŠK Branik Maribor), z enakim številom točk, a s slabšimi dodatnimi kriteriji, tretji je bil Jernej Zupančič iz ŠD Krka Novo mesto s točko manj, na odličnem četrtem mestu pa je bil najuspešnejši domači igralec Aleš Brcar. Dobro je igral tudi najstarejši udeleženec turnirja, 89-letni domačin Vinko Tomažin, ki je s 4,5 točkami zasedel 21. mesto. Najboljši so prejeli pokale in medalje.

■ A. B.

SPREMLJEVALNI PROGRAM

PETEK, 20. 6. 2014
15.00 - 22.00
gasilski dom Mokronog; hoja po žerjavici

18.00 - 20.00
na trgu: izdelava venčkov in krasitev trga

SOBOTA, 21. 6. 2014
7.00 - 12.00
na trgu: kramarsko-žvinski sejem

8.00
odbojarsko igrišče za Strelolim
turnom: turnir v odbojki na mivki

9.00
travniki pri KZ (pod Doremo):
taborniške igre & veščine

balnišče: balinanje

9.45
gasilski dom: 1. tek Kresne noči

10.00
na trgu: štart 9. kolesarskega
maratona po Mirni dolini

ploščad pred kulturnim domom:
delavnice za otroke

kmečki muzej Štatenberk:
dan odprtih vrat

šola jahanja Viktorija v Šlepčku:
dan odprtih vrat

GLAVNI PRIZORIŠČI

SOBOTA, 21. 6. 2014

pridrženi oder na trgu:

18.00 - 19.00
slično gledališče iz Ljubljane

19.00 - 19.30
društvo vinogradnikov Mokronog se predstavi

19.30
otvoritev 25. Kresne noči

21.00
zabava z ansamblom Malibu

23.00
MAGIJA KRESNE NOČI

parkinšče za
Strelolim turnom

20.00
NOČ KOT PRAVLJICA
Maša Dvornik, Kristina Gregorčič,
Urša Vidmar, Raglje, Mokre tačke,
Tavžentrobe, otroci OŠ Mokronog
in Preloški muzikanti
koreografija: Janez Mejač
scenarij: Stane Peček

Z nami boša tudi župan Občine
Mokronog-Trebelno, Anton Maver,
in direktor JSKD, mag. Igor Teršar

Dežela kozolcev

POROČILA IZ DEŽELE KOZOLCEV

VRT ZDRAVILNIH RASTLIN

V Deželi kozolcev smo v aprilu 2014 v sodelovanju z OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert in s Centrom biodinamike in turizma Grm Novo mesto ter z Vrtom zdravilnih zelišč Srca Slovenije zasadili vrt zdravilnih zelišč. Zraven Hribskega topjarja tako raste več kot šestdeset različnih zdravilnih rastlin, za katere skrbimo skupaj z osnovnošolci. Nad pestrostjo vrta so navdušeni tudi obiskovalci Dežele kozolcev.

»AMPAK DIŠALO PA JE!«

V maju smo v Deželi kozolcev v Hribski topjar »vdjal« mrvo. Seveda v sodelovanju s člani Etno družabnega društva Draga pri Šentrupertu. Tako smo pripravili imeniten ambient, v katerem uživajo tako obiskovalci kot udeleženci posvetov, roko-delci. Kozolec je dobil mesto, ki si ga zasluži, z vsebinami pod njim pa smo dediščino približali tudi otrokom.

ENERGETSKA KONFERENCA

21.maja 2014 smo v Deželi kozolcev skupaj z Energetiko Šentrupert, d.o.o., in Občino Šentrupert organizirali drugo energetsko konferenco z naslovom »Izvajamo, sledimo, ureničujemo VIZIJO 2020«. Konference se je udeležilo kar 54 slušateljev iz vse Slovenije. Po konferenci so udeleženci lahko preizkusili avtomobile na hibridni pogon, znamk Toyota in Lexus, ter si ogledali šentruperske primere dobrih praks s področja energetske učinkovitosti.

BRALNI VEČER

V četrtek, 5. junija 2014, smo imeli v predavalnici Kovačija v Centru za ohranjanje kulturne dediščine pomladni bralni večer z naslovom V objemu življenja. Gostje so bile Kristina Majcen, Majda Krnc in prejemnica občinskega priznanja Tilka Gorenc. Večer je popestrila še vokalna skupina Lilit. Pogovor je vodil Jože Zupan. Udeleženke so predstavile svoje delo ter z nami delile svoje zgodbe in prigode.

FESTIVAL DRUŽENJA

»Prvega rojstnega dne ne bomo pozabili, pa mislim, da tudi energična Rebeka Dremelj ne, družjenje je vzela dobesedno, se sezula in zaplesala z občinstvom,« je dejala **Urša Repše**, direktorica Dežele kozolcev, prvega muzeja kozolcev na prostem na svetu. Na Festivalu družjenja so glasbeni program obogatili še pevec in šansonjer **Lado Leskovar** in **Vaški pevci** iz Šentruperta. Sicer pa so aktivnosti in prireditve potekale ves dan. Otroci so se zabavali ob lutkovni predstavi, kjer so skupaj s škrati Mokronožci iskali izgubljeni zaklad. Predstavljena pa je bila še slikanica *Vrabček Čivi v Deželi kozolcev*. Najmlajšim je bil namenjen celoten Žmavčev kozolec, pod katerim so se guncali na naravnih gugalnicah, risali, se igrali z lesom in se skrivali med balami sena. Obiskovalci so lahko spoznavali sedem različnih vrst lesa, njegovo trdoto in zven, pri čemer so si pomagali s kladivom. Za kulinarično doživetje je poskrbela Lovska družina Šentrupert pod Zihlerletovim topolarjem. Gostje so lahko poskusili tudi domač bezgov sok in domače pivo. Na dogodku so se pod Hribskim topolarjem predstavili rokodelci s pestro ponudbo glinenih in vezanih izdelkov.

V posebni ponudbi je bil inovativni piknik za vse obiskovalce, kjer si je vsaka skupina lahko privoščila piknik odejo, v kateri je bila poleg lovske malice tablica s kredami za igranje družabnih igrice, magnet iz starega lesa, s katerim si bodo lahko na hladilnik pritrtili fotografijo, ki so jo prejeli ob odhodu. Obiskovalcem so dopoldne predstavili tudi projekt Remida, v okviru katerega želijo izboljšati energetske učinkovitost in povečati uporabo obnovljivih virov energije. Pod Zatlerjevim topolarjem pa so odprli razstavo Design in Action Fakultete za dizajn, na kateri so prikazane rešitve, kaj vse lahko naredimo s kozolci in kako lahko leseno arhitekturo umestimo v prostor Dežele kozolcev.

PRAZNOVANJE 1. ROJSTNEGA DNE Z LADOM LESKOVARJEM

V petek, 6. junija 2014, smo v Deželi kozolcev pod Hribskim topolarjem praznovali prvi rojstni dan delovanja muzeja. Povabljeni ste bili le domačini in veseli smo bili odziva. Družili smo se ob petju Lada Leskovarja, se sladkali z domačim bezgovim sokom, vinom in s torto, ki smo jo pripravili ob tej priložnosti.

NAPOVEDI

POLETNA MUZEJSKA NOČ

V soboto, **21. junija 2014**, na kresni večer, se bomo v Deželi kozolcev pridružili akciji slovenskih muzejev v izvedbi poletne muzejske noči, ko bodo slovenski muzeji odprti do 24. ure. V Deželi kozolcev bodo škratje ponagajali in nas morda tudi obdarovali. Prvič boste lahko doživeli tudi nočno vodenje po Deželi kozolcev.

Vabljeni v Deželo kozolcev, vaš muzej na prostem ☺!

■ **Alenka Lamovšek** in **Urša Repše**

Foto Alenka Lamovšek in Franc Pepelnak, Pep

Sprehodi med ...

POGOVOR S PROF. JANEZOM KEBROM:

»NEKAJ RODBINSKIH KORENIN IMAM TUDI V ŠENTRUPERTU ...«

Prof. Janez Keber je znano ime v imenoslovju. Rezultate obsežnega dela objavlja v različnih medijih; poznamo ga po knjižnih izdajah, časopisnih prispevkih, člankih in razpravah v strokovnih in znanstvenih revijah, po radijskih in televizijskih oddajah ... V bibliografskem sistemu COBISS je pod imenom »Janez Keber / Jezikoslovje« trenutno navedenih 1425 enot, vendar je k temu potrebno dodati še kakšnih dvesto novejših, še ne zavedenih del. Vsekakor je Janez Keber eden najplodnejših raziskovalcev in publicistov s koreninami iz Mirnske doline - rodbinske korenine ima v Šentjanžu, nekaj pa tudi v Šentrupertu.

Gospod Janez, kako ste povezani z Mirnsko dolino? Verjetno je to tista »rojstna popkovina« z Birno vasjo? Rodbinske korenine pa menda segajo tudi v šentrupersko faro?

Mirnska dolina je mojemu domu na Gomili pri Šentjanžu (zdaj uradno Birna vas) najbližja dolina, po kateri teče večja reka Mirna. Čez to reko sem šel nešteto krat, ko sem hodil peš v okoli 7 km oddaljeno nižjo gimnazijo v Trzišču, skozi Mirnsko dolino pa sem se vozil z vlakom v gimnazijo v Novem mestu. Tam nas je proga vodila tudi blizu Šentruperta (železniška postaja Rakovnik). Iz bližnjega Prelesja je na Gomilo pri Šentjanžu prišla moja stara mama (po očetu).

Kaj je tisto, kar je mladega dolenjskega fantiča z Gomile pri Šentjanžu vodilo v jezikoslovje?

Že v gimnaziji sem pokazal nadarjenost in veliko željo po učenju tujih jezikov, zanimanje za izvor besed pa mi je vzbudil prof. Kasesnik pri pouku latinščine v prvem letniku. Tako sem se poleg obveznih naučil še nekaj drugih jezikov. Ko sem po končani gimnaziji v Novem mestu dobil stipendijo za študij slovenščine in ruščine, sem se bolj začel ukvarjati tudi s slovanskimi jeziki. Znanje več jezikov je nujna osnova, prvi pogoj za pot v jezikoslovje.

Kako je potekala vaša strokovna pot - od študenta slovenščine in ruščine do vrhunskega imenoslovca? Kako se pravzaprav strokovno imenuje vaše delovno področje: etimologija ali onomastika?

Ker sem bil odličen študent, so me v drugem letniku predlagali za Kidričevo stipendijo, ki sem jo potem dobival drugo polovico študija. Po končanem študiju v jeseni 1967 sem s poučevanjem na Gostinski šoli v Novem mestu v letih od 1968 do 1970 odslužil novomeško stipendijo. Vmes sem bil eno leto v vojski, 1. septembra 1970 pa sem na povabilo prof. F. Bezlaja nastopil službo na Inštitutu za slovenski jezik v Etimološko-onomastični sekciji, ki jo je vodil. V njej sem pridobil osnove imenoslovja in etimologije. Bezlaj je bil namreč s knjigami Slovenska vodna imena I, II, Eseji o slovenskem jeziku in z Etimološkim slovarjem

Prof. Janez Keber (foto dr. Jože Uhan)

slovenskega jezika nestor slovenskega imenoslovja in etimologije. Kot njegov asistent sem sodeloval pri izdaji Začasnega slovarja slovenskih priimkov (1974) in pri pripravi za tisk prve knjige Etimološkega slovarja (1976). Januarja 1981 sem nastopil delo v Leksikološki sekciji Inštituta za slovenski jezik, kjer sem bil soavtor pri 4. in 5. knjigi Slovarja slovenskega knjižnega jezika, od 1991 do 2001 pa soavtor slovarskega dela Slovenskega pravopisa 2001. Od leta 2001 do 2009 sem delal na samostojnem projektu Frazološki slovar slovenskega jezika. Pod tem naslovom je leta 2003 izpod mojega peresa izšel Poskusni zvezek tega slovarja. Frazološki slovar sem končal konec leta 2011, ko je izšel pod naslovom Slovar slovenskih frazemov. Kot raziskovalec Inštituta za slovenski jezik sem bil večinoma slovaropisec in leksikolog specialist, po izvenslužbeni raziskovalni dejavnosti pa sem imenoslovec, frazeolog in publicist, saj svoje izsledke sproti objavljam in tudi osebno nastopam v različnih medijih. Moram pa poudariti, da sta se obe raziskovalni dejavnosti - službena in izvenslužbena - medsebojno tvorno dopolnjevali, da sem lahko toliko naredil kot raziskovalec omenjenih jezikovnih področij. V zvezi s službenim raziskovalnim delom moram omeniti tudi svoje 14-letno (1994–2008) delo na mestu glavnega urednika slovenske znanstvene jezikoslovne revije **Jezikoslovni zapiski**. Kot članica uredniškega odbora te revije je okrog deset let sodelovala tudi šentruperska rojakinja in raziskovalka v Dialektološki sekciji Inštituta za slovenski jezik Vera Smole, zdaj redna profesorica na slovenistiki na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Slovenski in širši prostor vas najbolj pozna po veliki knjižni uspešnici Leksikon imen – Izvor imen na Slovenskem. Kakšen odmev ste doživeli s to knjigo od prve izdaje leta 1988?

To je bila prva knjiga o imenih v Sloveniji in je zaradi svoje pomembnosti seveda postala velika uspešnica, obravnavali so jo vsi mediji, s tremi dopolnjenimi izdajami (1996, 2001, 2008) pa je tudi med najbolj brani in v knjižnicah izposojanimi knjigami. Ob knjigah sem vseskozi objavljala tudi različne temeljne članke in razprave o imenih v koledarjih, prilikah in strokovnih revijah, kar je razvidno iz obsežne bibliografije.

Že leta pred tem pa ste začeli s pojasnjevanjem imen po radiu in to še kar traja ... sedaj pojasnjujete tudi priimke ...

*Izvor imen po koledarju sem pojasnjeval od 1. februarja 1984 do 31. januarja 1985, potem sem do konca leta 1985 tedensko obravnaval imena v besedju in frazeologiji, v ljudski pesmi, skratka, z najrazličnejših vidikov. Oddaje o imenih na Radiu Ljubljana so bile odmevne in Mohorjeva družba v Celju je izrazila pripravljenost za izdajo knjige o imenih. Zato sem jo začel pisati in v letu 1986 sem že imel pripravljeno besedilo, a je v konkurenci knjig za leto 1987 zmagala kuharska knjiga. Uspelo mi je čez eno leto in Leksikon imen je izšel leta 1988. Na Radiu Ljubljana sem potem v letih 1987, 1988 in 1989 tedensko v nedeljskem jutranjem terminu obravnaval živali s stališča njihovega pojavljanja v jeziku. Na osnovi teh oddaj je nastalo delo Živali v prisposodobah v dveh delih, ki ju je v letih 1996 in 1998 izdala Mohorjeva družba Celje. Razlage izvora frazemov in nekaterih izrazov sem potem v letih 1995–2000 pripravljala za oddajo Kdo ve na Valu 202 Radia Slovenija, ki jo je vodil Aleš Smrekar. Izvor zanimivejših frazemov sem potem več let (2002–2005) pojasnjeval v tedniku 7 D v rubriki Zakaj tako, ki izhaja v Mariboru. Kmalu po izidu dopolnjene izdaje Leksikona imen 1996 sem pričel imena razlagati v mesečniku Moj malček in jih potem razlagal vse do leta 2012. Vmes so mi leta 2004 pri Infopressu, ki izdaja revijo Moj malček, izdali poljudno knjigo Najlepša imena za novorojenčke, ki je potem doživela več ponatisov ter skupaj s še tretjo in četrto izdajo Leksikona imen v letih 2001 in 2008 gotovo precej pripomogla k boljšemu poznavanju rojstnih imen v Sloveniji. Rojstna imena v rubriki **Ime veliko pove** razlagam že več let v reviji Ognjišče, od konca leta 2012 pa še v tedniku Nedeljski. Izvor priimkov sem od leta 1992 več kot 10 let v angleščini pojasnjeval v reviji Slovenija za Slovence na tujem v rubriki Slovene Surnames, zdaj pa tedensko že enajsto leto ob sredah zjutraj na Radiu Slovenija I v oddaji Iz priimkovne delavnice prof. Janeza Kebra, deseto leto pa ob petkih v časopisu Dnevnik v rubriki Iz zakladnice priimkov.*

O šentruperskem farnem zavetniku sv. Rupertu je splošno znana navezava na preprostega, pobožnega in modrega svetniškega škofa iz nemškega Wormsa in kasneje avstrijskega Salzburga, kaj več pa že ne vemo ...

Sam sem si ga zapomnil zato, ker je v koledarju 27. marca, na moj rojstni dan. Nekaj več podatkov o njem in v zvezi z njim je tudi v mojem Leksikonu imen. Obstaja še Šentrupert v občini Žalec, pisan tudi Šentrupret, po Atlasu Slovenije tudi zaselek Šentrupert pri kraju Breze v isti občini. Šentrupert kot tudi Šentjanž je med mnogimi kraji v Sloveniji, poimenovani po cerkvah, ki nosijo ime določenega svetnika, farnega patrona. Tako sem za sebe že v Leksikonu imen zapisal, da sem po poreklu Janez iz Šentjanža, po dolgoletnem bivanju v Ljubljani pa Žane iz Ljubljane.

Sedaj zaključujete svojo novo knjigo o priimkih, zanesljivo novo uspešnico. To je bilo prav gotovo trdo delo?

Knjigo o priimkih javnost že dolgo nestrpno pričakuje. Ker pa je število (okoli 100.000) različnih priimkov raziskovalno in časovno skoraj ne-

obvladljivo, me do izida čaka še ogromno dela. Vseh razlage vrednih ali potrebnih priimkov ne bo mogoče zajeti v prvo izdajo, tako da jo bo treba končati z mislijo na drugo dopolnjeno izdajo.

Ste se v svojem raziskovanju kdaj bolj podrobno srečevali z imenoslovjem Šentruperta ali drugih krajev Mirnske doline?

Moje dosedanje raziskave imen in priimkov so praviloma vedno zajemale celotno slovensko ozemlje. V njih sem gotovo raziskoval tudi tiste iz Šentruperta in drugih krajev v Mirnski dolini in ob njej. Svoje izpiske imen in priimkov iz matičnih knjig Šentjanža in njegove širše okolice mi je npr. dal na razpolago moj nekdanji profesor zgodovine in zemljepisa v nižji gimnaziji Tržišče Janez Kos.

Zdi se nam, da je pomen velikega števila geografskih imen okoli Šentruperta enostavno razložiti, kot npr.: Breg, Vrh, Ravnik, Hom, pa tudi Prelesje, Nebesa, Puščava itd. Pri nekaterih drugih pa najpogosteje ostanemo brez ideje o izvoru in pomenu, kot npr. pri imenu Poštanje za predel Šentruperta na levem bregu potoka Bistrica, pa pri imenu potoka Busnik in imenu naselja Cirknik itd.

*Se strinjam. Ime potoka Busnik, pritoka Mirne pri Dolu iz šentruperske doline, je v Vodnih imenih I pojasnil F. Bezljaj. Povezuje ga z naselbinskim in ledinskim imenom Bojsno, z imenom Bosna, kar naj bi izhajalo iz osebnostne osnove *Bos-, upoštevati pa bi bilo treba tudi slovansko osebno ime *Bus. Naselbinsko ime Cirknik tako kot Cernik, Cerovo, Cerje itd. razlagajo iz drevesnega imena cēr - vrsta hrasta.*

Nekaj imen ima tudi prepoznavno geološko povezavo kot npr. Kamnje po »kamnu« (zakraselem apnencu), Škriljevo po »škrilju« (skrilavcu), Hrastno po »hrastavcu, hrastovem kamnu« (grobem kremenovem peščenjaku) itd. Ali sem v zmoti?

*M. Snaj (Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen) Kamnje pri Šentrupertu razlaga iz kolektiva kám(e)nje ali zveze *Kám(e)nje sēlo. Kot sorodno obravnava M. Snaj ime Škriljevo pri iztočnici Škrilje. Krajevno ime Hrastno bi tako kot Hrastnik razlagal iz osnove hrast, in sicer prek pridevnikov *hrastno (selo) in *hrastni (kraj = -ik).*

Obdelali ste že imena, priimke, frazeme ... so sedaj na vrsti hišna imena? Prav na tem področju je bilo v Šentrupertu v zadnjih nekaj letih zbranega veliko gradiva.

O tem se bom odločil, ko bo knjiga o priimkih res izšla. Dejstvo je, da so hišna imena precej pisana zbirka različnih imen, vzdevkov in priimkov in po mojih temeljnih delih o imenih in priimkih zame morda ne več tako zelo zanimiva. Ogromna korpusa frazemov in priimkov bosta v nekaj letih po izidu že potrebovala drugo, dopolnjeno izdajo. Še zdaleč pa nisem vsega dorekel niti pri rojstnih imenih.

Nasvet ob koncu pogovora z imenoslovcem je lahko predvidljiv: pri izbiri imen bodimo slovensko izbirčni?

V zvezi z izbiro imen sem v svojih knjigah in imenskih člankih že večkrat opisal dejavnike, ki vplivajo nanjo. Pri tem pa sem tudi povedal svoje mnenje o zdajšnji praksi. Imena in priimki Slovencev in Slovenk naj bi bili po svoji obliki in izgovoru v duhu slovenskega jezika. Pri priimkih, ki so podedovani, je to včasih nekoliko težje, a ker obstaja uradna možnost, da spremenimo tako ime kot priimek, je tudi to možno urediti. Glede slovenske izbirčnosti pa vsaj pri izbiri imen ugotavljam, da mnogi raje izbirajo tuje ali napol tuje oblike imen – v novjšem času pogosto tudi iz numeroloških razlogov. Na koncu torej povabilo: pri imenih sledimo duhu slovenskega jezika!

■ dr. Jože Uhan

joze.uhan@telemach.net

Dediščina nekoč in danes

MLAČEV IN PUŠELŠANK

Konec maja se je v Dragi pri Šentrupertu že 4. leto zapovrstjo odvila prireditev Pušelšank, ki je tudi letos kljub kujavemu vremenu v na novo urejeno središče vasi poleg društvene hiše privabila lepo število obiskovalcev. Etno družabno društvo Draga pri Šentrupertu je pripravilo pester program, poskrbeli so tudi za jedačo in pijačo, kot se za *pušelšank* spodobi.

V prikazu kmečkih, obrtniških in gospodinjskih opravil so Dražani z restavrirano mlatilnico iz leta 1930 mlatili ječmen, ga nato pražili, zmleli v ročnih mlinčkih in skuhalo belo kavo, ki so jo ponudili obiskovalcem. V starem ročnem mlinu so zmleli koruzo in iz moke skuhalo žgance, na delu sta bila kovača, pokazali so žaganje s *cugžago* ter kako so včasih v borovo deblo zvrtili luknje in tako pripravljeno cev uporabili za vodnjake.

Mlatilnica je na letošnjem Pušelšanku požela veliko navdušenja. Tudi v preteklosti je bila mlačev eno izmed pomembnejših opravil na kmetih, ki se je navadno odvijala tri tedne za žetvijo, ko se je žito, v snopih zdevano v kozolec, posušilo. Nato so ga navadno odpeljali na pod, kjer so ga omlatili. Pred prihodom mehanizacije je mlačev potekala na roke s cepci, kar je bil za družino ter celotno vas poseben dogodek, ki so ga spremljale šege in navade. Pri mlačvi, ki je trajala več dni, so sodelovali tudi sosedje. Navadno so mlatili neporočeni fantje, včasih tudi dekleta, vedno pa po štirje skupaj. Mlačev se je začela v zgodnjih jutranjih urah ter potekala cel dan. Sosedje so med seboj tekmovali, kdo bo prvi udaril - bolj zgodaj začel. Mlatiči so noč prespali kar na podu, hkrati pa so morali varovati *pušlec*. Ob začetku mlačve so namreč na pod nad vrata ali za streho zatakneli *pušlec*. To je bila navadno smrečica, okrašena s trakovi *krep papirja*, ki so jim rekli *pankelci*, lahko pa je bilo tudi drugo zelenje; ponekod celo šopek iz cvetočih rož ali žita skupaj z zelenjem. Med mlačvijo je bil cilj obdržati *pušlec* čim dlje na svojem mestu, saj je ukraden *pušlec* pomenil največjo sramoto.

Ritem udarcev s cepci je bil pri mlačvi zelo pomemben, kar je zahtevalo znanje in izurjenost mlatičev. Najprej je udaril eden, nato drugi, tretji ter četrti in zopet od začetka. Snope so po sredini poda zložili v podolgovato red, z vsake strani eden, s klasjem, obrnjenim na sredino. Po dva in dva sta šla po vsaki strani, na koncu so prišli skupaj. Žito se je omlatilo trikrat. Najprej so šli

po celem, nato so snope obrnili ter jih še enkrat omlatili, temu so rekli, da gredo *po zabrjenem*. Nato so snope razvezali ter odbrali slamo, iz katere so delali *škumpo*. Slamo, ki je ostala, so še v tretje premlatili ter jo nato zmetali v *snico* za *nastilj* ali krmo; temu so rekli *po slam*. Zrnje so pograbili na kup ter naložili nove snope. Skupine mlatičev niso samo tekmovale med sabo, ampak so si tudi nagajale. Da eni ne bi začeli prej kot drugi, so jim ti drugi skrili cepce, da jih zjutraj niso našli. V tekmovalnosti in norčiji so šli tudi do take skrajnosti, da so cepce namočili v stranišča na *štrbunk*, ki so jim imeli zunaj.

Ob mlačvi so poznali tudi posebne šege. Ko se je mlačev bližala koncu, je nekdo skozi odprti zgornji del vrat na podu med mlatiče vrgel *babenco* – punčko iz cunj, na katero so vsi planili. Tisti, ki jo je dobil, naj bi se v tistem letu ženil. Na koncu mlačve je vsak od mlatičev dobil štruco belega kruha - kot nekakšno simbolno zahvalo za opravljeno delo, po mlačvi pa je sledil *likuf*.

Mlačev s cepci je nato olajšala *mlativenca* (mlatilnica), ki je sprva žito samo mlatila, še vedno pa so ga morali sčistiti z retami, temu so rekli *gremo žito narejat*. *Narejat* je moralo znati vsako za ženitev godno dekle. Najprej je mlatilnico gonil *gepelj*, to je priprava za vrtenje pogonske gredi, ki jo poganja vprežna živina, kasneje tudi na gorivo. Vendar pa so *gepelj* imele le premožnejše kmetije, nekatere tudi že pred 2. svetovno vojno. Da je bilo žito primerno očiščeno za uporabo, so ga *spajklali s pajklom*, ki so mu rekli tudi *pajtel*. Modernejša izvedba mlatilnice, ki so ji rekli *trosilka*, je žito že *retala* - očistila večjih plev. Prve take mlatilnice so bile *zadružne mašine* na kolesih, ki so jih predstavljali naokoli, vendar se je ustavila le pri večjih kmetih ali na določenih mestih, kamor so morali manjši kmetje pripeljati svoje žito, da so ga omlatili. Prikaz mlačve na tako mlatilnico so na Pušelšanku predstavili Dražani. Žetvenemu stroju, ki opravlja več del (žetev, mlačev, čiščenje zrnja, shranjevanje v vreče ali bunker ...), in je na Slovensko prišel v 60. letih 20. stoletja, rečemo kombajn. Prve kombajne so imele kmečke zadruge, rekli so jim *zadružni kombajni*; šele pozneje so jih imeli tudi številni kmetje. Tako danes žetev in mlačev nista več praznik, ki bi ju spremljale šege in navade, ampak le eno izmed opravil na kmetiji.

■ Mojca Ramovš

Žetev sorčice – rži in pšenice skupaj s srpi pri Ramovševih v Kamnju v 80. letih 20. stoletja. Hrani Ana Mali, Radovljica.

Prikaz delovanja mlatilnice iz leta 1930 na letošnji prireditvi Pušelšank v Dragi. Foto Mojca Žnidaršič, Dolenjski list.

Gremo vdevat zgodbe v kozolc

LAHOV KOZOLEC IZ MIGOLICE

OSEBNA IZKAZNICA KOZOLCA	
IME KOZOLCA IN KRAJ	Lahov kozolec, Migolica pri Mirni
TIP KOZOLCA	enojni kozolec na pet oken
ČAS NASTANKA	pred 2. svetovno vojno
TESARSKI MOJSTER	neznan
LASTNIKI TER HIŠNO IME	Anton Lah, Jože Lah, pri Bajčevih
SOCIALNI STATUS	majhen kmet

Lahov kozolec je v bil v lasti Lahove družine iz Migolice pri Mirni vse od časa med obema vojnoma. Kdaj točno je bil narejen, danes ne ve nihče, pa tudi ni znano, kdo ga je postavil. Zadnji lastnik Jože Lah (roj. 1954) predvideva, da so ga naredili Lahovi ob pomoči kakšnega tesarja samouka in sovaščanov. Še dobro se spominja časov, ko ga je prekrivala slama, ki jo je v 70. letih 20. stoletja zamenjal s salonitnimi ploščami, pozneje pa s trimoforjem, kritino podjetja Trimo iz Trebnjega.

Lahov kozolec je enojni oziroma stegnjeni kozolec na pet oken; rekli so mu *ajnfuger*, kar prevzeto iz nemščine pomeni preprost, enostaven. Bil je najvišji kozolec daleč naokoli, saj je bil za dve lati višji od ostalih. Jože Lah s ponosom pove: »Ta naš kozolec je bil zanimiv, ker je bil iz revščine delan. Stebri so bili štukani. To se pravi, da steber ni bil iz celega hrasta. Pa je lepo dva seštukal

Lahov kozolec iz Migolice v Deželi kozolcev. Foto Liljana Jantol Weber

skupaj, pa je bil prav tako steber. Ko so zadnji stebri zgnili, jih je enostavno vcepil. Le nov hrast je posekal, tak debel, pa sva ga vcepila. To je nekaj za pogledat!« Prvotno naj bi kozolec stal v neposredni bližini domačije, ker pa so bili na tesnem s prostorom, ga je njegov oče Anton (1903-1976) prestavil nekaj sto metrov nižje na rob travnika pod sadovnjak, kjer danes nanj spominja le še podstrešek iz 80. let 20. stoletja. Predvideva, da je bil kozolec prestavljen na novo lokacijo že pred 2. svetovno vojno, saj drugače ne bi prestal požiga, ko je pogorel sosedov hlev in ko je bil močno obžgan tudi njihov *pod* v neposredni bližini nekdanjega mesta kozolca. Nova lokacija kozolca se je Jožetu Lahu zdela tudi bolj primerna: »Kmetje so bili včasih tako pametni, da so kozolec postavili tja, kjer je bil najbolj prepil in kjer je bilo dosti sonca, da se je dobro sušilo. In tam je dolina odprta, je pihalo in se dobro sušilo, medtem ko se tukaj na kozolcih v vasi ni.« Vendar pa so zaradi odročnosti Lahov kozolec nemalokrat obiskali ptiči in divjad; nevarne so bile tudi domače kokoši, ki so redno zahajale h kozolcu in zobale s spodnjih lat, tako da so bili Lahovi primorani vdevati više v kozolec.

Lahovi domačiji pravijo po domače pri Bajčevih. Hišno ime prihaja od mame, ki je bila Bajčeva iz Zaloke. Domačijo je postavil Jožetov stari oče, furman iz Nove vasi na Blokah. Čeprav gre za manjšo kmetijo v obsegu petih hektarjev in nekaj malega gozda, pa so Lahovi z najemanjem dodatnih kmetijskih površin vedno znali najti dodaten zaslužek in se prilagoditi trenutnim razmeram. Pridelovali so koruzo, ajdo, pšenico, v hlevu pa so imeli v najboljših časih deset glav živine. Ko so na Mirni odprli obrat Kolinske in je šel dobro v promet krompir, so Lahovi pridelali tudi deset ton krompirja na leto, sprva samorodno sorto *merkur*, potem pa zelo rodnege *igorja*. Lokalne gostilničarje, kot sta Opara v Trebnjem in Kolenc na Mirni, so zalagali s fižolom, ki ga je zraslo tudi do tristo kilogramov v sezoni; sadili so predvsem nizki fižol sorte *lišček* in pa droben bel fižol, ki je bil odličen za juhe in pasulj. Fižol so prav tako kot vso koruzo sušili v kozolcu. Ajdo, ki so jo redno vključevali v domačo prehrano, so posejali na tridesetih arih, takoj ko so poželi pšenico, in jo v začetku jeseni pridelali dobrih dvajset *mernikov*. Skupaj s pšenico in koruzo so jo mleli v bližnjem Zakrajskovem mlinu.

A kot pravi Jože Lah, zgodovina kozolca ni mogla biti dolga: »Kozolci so bili moderni tam do sedemdesetih let, ko pa je prišel kombajn, ni nihče več zlagal vanje. Dokler so bile snopovezalke, smo še nekako, potem pa nič več.« Skupaj s kozolci izginjajo tudi tesarski mojstri, ki so jih znali postaviti. V lokalnem spominu ostajata odličen tesar Zupet iz Kota in samouk Smole iz Migolice, ki sta naredila ali pa popravila marsikatero ostrešje ali vaški kozolec. Tudi košnja na roko, ki so jo v teh krajih opravili sredi junija in potem še drugič v jeseni, je preteklost, a nikoli se ne ve, kdaj nam bodo stara znanja prišla spet prav, razmišlja Jože in pravi: »Jaz sem znal na roke kositi, na roke koso sklepati, orati, posejati, pobranati. Zdaj z laksarco kosijo, ker ne znajo s koso. Pa je s koso veliko bolj enostavno kositi, ni nobenega ropotanja, ni treba nobene mešanice, pa človek se še sprosti zraven.«

■ Liljana Jantol Weber

Sogovornik Jože Lah

Literatura in viri: Štepec, Dušan, Muzej na prostem – kozolci Mirnske doline (končni izbor kozolcev). Novo mesto, 2011.

TESARSKI MOJSTER IVAN KARLIČ IN OSTALI TESARSKI MOJSTRI IZ RODBINE KARLIČ

Tesarski mojster Janez Karlič st. (1871-1931) je deloval konec 19. ter v začetku 20. stoletja. Pri njem naj bi se tesarskih večšin učil tudi Janko Gregorčič. Nasploh je o njem malo znanega, svoj poznani pečat je pustil predvsem na kozolcih in podih, ki jih je izdeloval. Njegove značilne oblike zračnih lin so bile ptički, svečniki in monštranca; le-te so prevzeli tudi njegovi trije sinovi, ki so se vsi izučili za tesarske mojstre oz. tesarje (na terenu se izraz tesarski mojster uporablja tudi za tesarje, ki niso imeli mojstrskega izpita, pa so svoj poklic mojstrsko opravljali).

Izmed devetih otrok, ki jih je tesarski mojster Janez imel z dvema ženama, saj se je po smrti prve še enkrat poročil, so vsi trije sinovi nadaljevali njegovo obrt. Najstarejši sin Janez, bolj znan kot Ivan (1903-1981), je obrt nadaljeval doma, na Velikem Cirkniku. Mlajši Franc (1905-?) se je oženil v Dobrnič. Za tega je znano, da je bil v 30. letih 20. stoletja v Križu blizu Telč pri Jenetovih tesarski mojster pri postavitvi hleva, ki je dolg kar 26 metrov, širok pa 13 ali 14 metrov, ter ima značilne vzorce zračnih lin - ptički, monštranca, svečnik, kot jih je delal Janez Karlič st., torej njegov oče. Pod naj bi delali 14 dni, Franc Karlič pa se je s svojimi delavci iz Dobrnica oziroma iz Trebnjega pripeljal z vlakom, v Križ pa z vozom *samcem*. Najmlajši Karličev sin Rudolf oziroma Rudi, tudi Rudel (1911-?) se je priženil na Telče. S svojim tesarskim znanjem je deloval na Malkovcu, v Novi gori, na Telčah itd.

Tesarski mojster Janez Karlič ml., ki so ga vsi poznali pod imenom Ivan ali pa celo Johan, po domače Kranjc, tudi Namajal, se je tesarske obrti zagotovo naučil od svojega očeta, naredil mojstrski izpit ter tako nadaljeval obrt. V *Status animarum* za Šent-rupert sta oba izpričana kot tesarja. O Ivanu in njegovem življenju je poznanih več informacij; tudi to, da je imel prijavljeno tesarsko obrt in da so mu njegovi delavci rekli *ta star*. Zanimiva pa je zgodba o tem, zakaj se je pri hiši reklo Namajal. Domačija Karličevih na Velikem Cirkniku je ravno na robu hriba, pod njimi je strmo pobočje. Če bi kdo koga samo malo porinil, bi se zamajal in pristal v dolini. »Ja, gor je imel. Pa ko iz bajte prideš, pa če bi te kater v rit brcnil, bi se glih dol pri Slabšic znašel skoraj v grabnu. Je čisto tako kedel navzdol.«

Leta 2011 obnovljeni Škodatov kozolec toplar v Dolu na Hrastnem, ki ga je leta 1948 postavil tesarski mojster Ivan Karlič z Velikega Cirknika; zatrepe s cvetličnim vzorcem oz. *kapelco* sta naredila tesarski mojster Slavc Brcar s Homa ter Ramovš s Hrastnega. Zračne line so bile obnovljene po vzoru prejšnjih. Foto Mojca Ramovš, 2013.

Hlev s podom pri družini Jene v Križu blizu Telč je delo tesarskega mojstra Franca Karliča. Narejen je bil v 30. letih 20. stoletja ter ima značilne očetove vzorce zračnih lin - ptički, monštranca, svečnik. Foto Mojca Ramovš, 2013.

Največ je delal kozolce, pode pa tudi mostove. Njegovo območje delovanja je bilo v največji meri od Velikega in Malega Cirnika, preko Šentjanža, Radeč do Zidanega Mosta. Posamezne pode in kozolce pa najdemo tudi v Mirnski dolini. Zadnji kozolec, ki ga je izdelal Ivan Karlič s svojimi delavci, je bil kozolec topolar pri družini Kovšček na Malem Cirniku, po domače pr' Kislet. Lastnik ter naročnik kozolca iz leta 1977 je Stanko Kovšček. Ivan Karlič je bil natančen in strog mojster, ki je imel svoj red tudi pri delavcih. Ko so jih na delu domači poklicali k obedu, je vse z *rok vrgu* (spustil iz rok) ter že na pragu zmolil molitev, ki so jo molili pred jedjo. Pri hrani so morali delavci slediti njemu; ko je mojster vstal od mize, so morali vstati in iti za njim tudi drugi. Ker je bil Karlič nasploh redoljub, naj bi imel tudi pri plačevanju boljši red kot nekateri drugi tesarski mojstri, zato se nekateri delavci, ki so najprej delali drugje, prešli h Karliču, npr. Darko Lukek, po domače Bajšček Darko, ali Dragonar, pa tudi France Majcen – Cjanetov. Ostali Karličevi delavci so bili še Karel Ramovš st. z Dolenjih Jesenic, Martin Ramovš s Hrastnega, Jože Ramovš s Hrastnega, Leopold oziroma Polde Strajnar z Dolenjih Jesenic, Ciril Lamovšek iz Svinjskega, Starinčev Ciril iz Mladetič, Erpičev Ivan, France Škrjanc z Roženberka, občasno naj bi pri njem delal tudi Slavc Brcar, ki je sicer delal samostojno. Svojo ekipo delavcev pa naj bi imel tudi Martin Ramovš.

Delali so v dve ali tri partije, eno je vodil mojster Ivan Karlič, delovodja ene partije je bil Ciril Lamovšek. Sogovornik pripoveduje, da sta bili v času, ko je delal pri Karliču, torej v 50. letih 20. stoletja, dve partiji delavcev. V prvi partiji, kjer jih je bilo sedem, so delali bolj *podne*, *cimpre* ter kozolce; v drugi partiji, kjer so bili trije, pa *grušte* (ostrešja) za hiše. V šali so večkrat skupini rekli *šah partija*. Napotke svojim delovodjem, kje in kaj bodo delali,

je dajal navadno ob sobotah. Svoje delavce je plačeval sproti, ko je bilo delo opravljeno.

Tudi njegova posamezna dela lahko prepoznamo po motivih zračnih lin, ki jih je uporabljal že njegov oče Janez Karlič. Vendar pa ni nujno, da vedno, saj je bila oblikovanost zračnih lin večkrat odvisna tudi od naročnika. Pri svojem delu naj bi večkrat delal oziroma risal kar iz glave; za določene ornamente pa je imel tudi šablone oziroma table. To so bile lesene šablone različnih velikosti. Za podpašnike pa naj bi imeli kar vsi mojstri podobne vzorce. Navadno so se postavljali topolarji na dva, tri ali štiri *štante* oziroma pare oken. Karlič pa je po naročilu delal tudi večje. Največji kozolec, ki so ga naredili Karličevi delavci, ko je pri njem še delal Jože Ramovš, je bil topolar v Savinjski dolini, ki je imel kar 12 parov oken; v Hotemežu pri Čotu pa so izdelali topolar na osem parov oken.

Čeprav je tesarski mojster Ivan Karlič deloval predvsem na območju od Velikega Cirnika do Zidanega Mostu, pa je tudi v okolici Šentruperta postavljali kozolce ter pode. Takoj po 2. svetovni vojni je v Kostanjevici pri Lamovškovih naredil pod, na Hrastnem pri Škodovih pa topolar. Škodovi v Dolu na Hrastnem so želeli, da jim kozolec naredi Janko Gregorčič. Ker ni utegnil, so dobili Ivana Karliča, ki je kozolec leta 1948 postavil sam z okoliškimi delavci - s Hrastnega in Homa. Zanimivo pa je to, da ima kozolec vzorce, ki jih je delal Slavc Brcar, saj je kozolec dejansko obijal ravno on, pomagal pa naj bi mu Ramovš s Hrastnega. Večkrat so si mojstri, sploh v letih takoj po 2. svetovni vojni, ko je bilo dela več kot dovolj, namreč pomagali med seboj. Karlič je Brcarju celo *posodil* svoje delavce, ko je Brcar prevzel kakšno večje naročilo.

■ Mojca Ramovš

TESAR ANTON HRIBAR, PO DOMAČE ŠKLANDER

Med vsemi znanimi tesarji pa so v okolici Šentruperta delovali tudi manj poznani tesarji, ki niso delali le pode ter morda tudi kozolce, ampak še kaj drugega. Pri Grčarjevih v Kamnju vedo povedati, da jim je pod delal Šklander iz Kamnja, ravno tako zidanico v Škovcu. Tesar Šklander je bil Anton Hribar (1909-1944), ki se je iz Zabukovja priženil v Kamnje k Šklandrovim. Le-ti pa so prišli iz Cjanovega malna, kjer so kasneje živeli Ruperčičevi, v *Status animarum* pa je bilo še vedno zapisano hišno ime Šklander. Namreč, »ko so pred leti obnavljali Cjanov malen, so na njem odkrili napis Šklandrov malen. /.../ Šklander je na tem mlinu bolj slabo gospodaril in je zato kasneje opustil to dejavnost. Kupil je domačijo na vrhu hriba v Kamnju«. Zanimivo je, da Antona noben od domačinov ni poznal pod priimkom Hribar, vsi so mu rekli Šklander, čeprav je bilo to ime hiše, kamor se je priženil.

Anton Hribar, ki je umrl star komaj 35 let, je svoje znanje najprej pridobil doma v

Šklandrov motiv zračne line. Okolica Šentruperta, 60. leta 20. stoletja. Hrani SEM.

Zabukovju. Oče, tesar samouk, je svoja dva sinova naučil tesarjenja. Kasneje je Anton svoje znanje pridobil pri Avguštinu Uršiču iz Škrljevega, ki je bil znan *bognar* (kolar). Auštin, kot so mu rekli po domače, je

izdeloval kolesa, vozove, preše, predvsem pa je bil mojster za sode. Šklander, ki je v *Status animarum* zapisan kot kolar, pa je z njim veliko sodeloval.

■ Mojca Ramovš

Mladostni utrip

PRAZNOVANJE POMLADI

Vse skupine smo se potrudile za okrasitev večnamenskega prostora. Mlajši skupini sta naredili sonce in mavrico, starejše skupine pa kapljice različnih velikosti. Otroci so od doma prinesli različne dežnike, na katere smo nizali kapljice.

V petek, 21.3.2014, smo proslavili prihod pomladi. V skupnem prostoru smo se zbrali, zapeli pesmice in se naučili deklamacijo. Za spomin na pomladni dan so si otroci na delavnici zgubali in okrasili svoj dežnik.

■ **Marija Sabljak Bartolj** in
Nada Kos

MLADI SPOROČAMO SVETU

Letošnji zaključek projekta Evropa v šoli, ki je potekal pod naslovom Mladi sporočamo svetu, je bil 9. maja v festivalni dvorani Pionirskega doma v Ljubljani. Sodelovala je tudi naša šola. Ker se je moje pismo predsedniku države uvrstilo na državno raven, sem bila objavljena na zaključno prireditev. Prav tako tudi Sara Krnc, učenka 9. razreda. Skupaj z mentorico Janjo Jerovšek sva se udeležili prireditve v Ljubljani, ki jo je vodil Boštjan Gorenc – Pižama. Pozdravila nas je varuhinja človekovih pravic. Dan nam je polepšala tudi pevka Nina Pušlar.

■ **Ema Erna Weber**, 2. razred

DAN ODPRTIH VRAT

Vrtec Čebelica je 11. aprila odprl svoja vrata za vse, ki jih zanima, kakšen je naš vrtec in kaj se v njem dopoldne dogaja.

Najprej smo imeli uvodno prireditev, na kateri smo imeli prav posebne obiskovalce. Obiskala nas je ustvarjalna ekipa otroške revije Zmajček. Za njihov obisk se moramo zahvaliti otrokom iz skupine Oranžne barvice, ki so se pogovarjali o lepem vedenju, prijateljstvu, prijaznosti ter naredili velik plakat, kamor so narisali sebe in ponazorili, zakaj in kdaj se zahvalijo. Plakat je bil Zmajčku tako všeč, da se je odločil, da otroke obišče in jim podeli nagrado. Poleg Zmajčka je prišla še Zmajčkova urednica Urša Krempel, ilustrator Jure Kralj in pesnica Zvezdana Majhen.

Na prireditvi je nastopil tudi vrtčevski pevski zbor Cicimuzikalčki ter otroci iz skupin Rdeče, Oranžne in Zelene barvice.

Po prireditvi smo odšli vsak v svojo skupino, kjer smo izdelovali velike papirnate zmaje, ki so nam krasili večnamenski prostor. Pri ustvarjanju pa so se nam pridružili tudi otroci, starši in stari starši, ki so prišli na Dan odprtih vrat.

Prihodnje leto pa lepo vabljeni tudi ostali, ki ste letos vabilo spregledali ali pa niste utegnili priti.

■ **Antonija Berk Nemeč**

PRIREDITEV VRTEC ČEBELICA SE PREDSTAVI

V sklopu občinskega praznika je potekala ena izmed mnogih prireditev tudi v vrtcu. Letošnje osrednje vodilo prireditve je bilo Potujemo okoli sveta. Vsaka skupina je predstavljala en kontinent oziroma del sveta.

Najprej so najstarejši otroci iz skupine Rdeče barvice nastopili ob spremljavi harmonike z venčkom slovenskih ljudskih pesmi in s plesi. Nato so se predstavile Rumene barvice. Zapele so pesem o pingvinu in zaplesale pingvinov ples. Za njimi so najmlajši otroci iz skupine Modre barvice predstavili vročo Afriko. Ob igranju na ritmične instrumente so zapeli zulujsko pesem in plesali ob pesmi iz risanege filma Levji kralj. Ameriko so predstavili otroci iz skupine Oranžne barvice. Uprizorili so indijansko kavbojsko poroko. Otroci iz skupine Zelene barvice pa so poleteli še v vesolje in se seznanili z marsovci.

Celoten program sta odlično povezovala dva otroka, ki sta na koncu potovanja ugotovila, da je povsod lepo, a doma je najlepše.

Za zaključek pa so otroci, ki bodo v jeseni šli v šolo, zapeli Mini maturantsko pesem in se tako poslovili od otrok, ki bodo v vrtcu še ostali.

■ **Antonija Berk Nemeč**

TININI LITERARNI PRISPEVKI MED NAJBOLJŠIMI

Tina Brcar, učenka 9. razreda, je v tem šolskem letu sodelovala na več literarnih natečajih. Kar na treh pa se je uvrstila med najboljše. Za svoje literarno ustvarjanje je prejela priznanje Roševi dnevi, priznanje na festivalu otroške poezije Rimaraja in natečaju Moja domovina.

Kje dobiš navdih, da pišeš?

Navdih dobivam iz vsega okoli sebe: iz narave, glasbe, knjig, pogovora, ljudi ... S pisanjem sem začela v sedmem razredu in za vsako zgodbo sem navdih dobila drugje. Pomeni mi zelo veliko, saj lahko s tem izrazim svoje mnenje in na papir izlijem svoja čustva.

Zgodba z naslovom Mavrični tobogan je znanstveno-fantastična. Zanj si prejela zlato priznanje na Roševih dnevih v Celju in se z njo uvrstila med pet najboljših v državi. Kje si dobila idejo zanjo, od kod si črpala snov?

Idejo za zgodbo mi je dala starejša sestra, ko sva šli na sprehod. Učiteljica mi je za natečaj povedala dober teden pred rokom za oddajo literarnih del, zato najprej nisem imela namena sodelovati, saj sem mislila, da mi zgodbe v tako kratkem času ne bo uspelo napisati. A vseeno sem ta natečaj ves čas imela v mislih, zato sem sestro vprašala za nasvet. Ker se mi je njena ideja zdela odlična, sem jo malo preuredila, se odločila in napisala zgodbo.

Kako to, da si se odločila za znanstveno-fantastiko in ne za neko resnično zgodbo?

Vse zgodbe, ki sem jih do sedaj napisala, so realistične, zato sem se odločila, da se preizkusim še v pisanju te literarne vrste. Poleg tega mi je bilo všeč, da sem lahko uporabila svojo domišljijo in ustvarila nov, neresničen svet, v katerem se dogaja, kar želim.

V zgodbi se glavni junak poveže z Nezemljani in poveže tudi dva planeta. Ali je v tem tudi kaj simbolike?

V zgodbi se glavni junak poveže s prebivalcem drugega planeta, ki naj bi bil pomanjšana različica Zemlje. S tem sem želela povedati, da nam bo morda nekega dne res uspelo najti še druga živa bitja v vesolju, seveda na drugačen način, kot je predstavljeno v knjigi. Ker pa se mi zdi, da to še ne bo tako kmalu, lahko do takrat ljudje samo sanjamo o tem in si izmišljujemo različne zgodbe.

Ti tudi sicer rada pišeš in ustvarjaš. Kaj danes mladini pomeni literarno ustvarjanje?

Meni literarno ustvarjanje pomeni veliko, saj sem ob pisanju zgodbe nekdo drug. Lahko se

poglobim v težave glavnega junaka, si izmislim čisto svoj razplet zgodbe in izrazim čustva, ki so skrita v meni. Ob tem pozabim na svoje težave.

Zelo rada tudi bereš, mnogi mladi pa danes - žal - ne najdejo več časa za branje. Kaj lahko po tvojem mnenju mlad človek danes najde v branju?

Ob branju se ti poveča besedni zaklad, v knjigah najdeš različne odgovore na vprašanja o najstništvu, prijateljstvu ... Jaz rada berem, da se lahko podam na pot po idejah nekoga drugega. Seveda si zgodbe ne predstavljam tako, kot si jo je pisatelj, ampak jo vidim tako, kot jo sama razumem. Zato mi je branje bolj všeč kot gledanje filmov, saj moraš pri branju uporabiti še svojo domišljijo.

Imaš morda kakšne nasvete ostalim, da bi začeli več brati in se morda nekateri poskusili tudi v pisanju?

Kot je v pesmi zapisal Tone Pavček: Branje pomeni početi podvige. Če se želiš povzpeti visoko, potem beri, če pa se želiš povzpeti še višje, beri in piši.

Tina, hvala za prijeten pogovor. Želim ti še veliko bralnih užitkov in literarnih uspehov.

■ Zala Šturm

MOJA DOMOVINA

Na hribu živim
in vsak dan v dolino strmim.
Pokrajina lepša kot kjerkoli drugje,
domači kraj, zasidran si v moje srce.

Do koder sežejo moje oči,
razprostirajo se gozdovi, njive in travniki;
v dolini pa potoček žubori,
se v vetru ziblje, se v sončnih žarkih blešči.

Če že majhen kotiček domovine
takšno lepoto pozna,
kako krasna in bogata
je šele cela Slovenija?!

Moja domovina sploh ni velika,
je pa zato zelo raznolika.
Z gorovij se spustiš v doline,
ob morju pa najdeš celo soline.

Vsakdo najbolje počuti se doma,
kjer lahko joka in se smehlja,
kjer svoj jezik govori
in med prijaznimi ljudmi živi.

Zato naj nihče se v svet ne poda,
saj ni lepšega koščka sveta,
kot je naša Slovenija.

■ Tina Brcar

Bil je petek, ko je končno napočil moj težko pričakovani deseti rojstni dan. Zbudil sem se, preden je sonce pokukalo izza obzorja, in presrečen sem stekel v dnevno sobo. Seveda sem bil globoko razočaran, takoj ko sem opazil, da v njej ni še nikogar. Jezen sem stekel v spalnic staršev, kjer je počivala le mama, saj se oče še ni

vrnil iz službe. Vrgel sem se na posteljo poleg nje ter jo zbudil iz globokega sna. Po poplavi jeznih besed, ki je sledila, sem sklenil, da bi jo bilo bolje pustiti pri miru. Takoj sem vedel, da bom doživel najslabši rojstni dan v svojem življenju. Občutek sem imel, da mi starša ne bosta dala darila in da mi teta ne bo naredila najboljše

torte na svetu. Bile so prestrašene misli malega dečka, a na žalost resnične.

V moji majceni sobi sem se vrgel na mehko posteljo in poskušal zaspati. Ko sem se naslednjič ozrl proti uri, je odbila točno deset. »Čez šest minut bom torej star deset let!« sem pomislil ves navdušen. Kazalec se je premikal tako počasi,

da se mi je minuta vlekla kot ura. A naposled je le minilo tistih šest minut in takrat sem jo prvič zagledal. Kot mavrica pisana svetloba je zameglila pogled na mojo sobo, a bil sem neskončno vesel. Občutek sem dobil, kot da je vredno živeti le še zaradi te svetlobe. Od takrat sem jo videval vse pogosteje.

■ **Tina Brcar**, Mavrični tobogan, odlomek

IZPOD PERES UČENCEV 9. RAZREDA OŠ DR. PAVLA LUNAČKA

Tina Brcar, Nastja Breznikar, Marija Gorenc, Ed Hasanović, Katja Jerovšek, Tajda Koščak, Sara Krnc, Teja Podlogar, Zala Šturm, Anja Zihlerl

Od ideje do knjige

Začelo se je pred približno dvema letoma, ko se je v nas prebudila želja po literarnem ustvarjanju. Najprej je bila le želja, da bi se izkazali tako kot učenci pred nami, ki so dokazali skoraj nemogoče – napisali so knjigo. To je bila za nas dobra motivacija. Razmišljali smo, o čem bi pisali. V glavo nam je šinilo, naj bi bila zgodba polna akcije in adrenalina. Seveda tudi nekaj ljubezenskih zapletov, saj brez ljubezni ne gre. Odločili smo se, da bosta glavna junaka Žan in njegova mlajša sestra Kaja. Ker pa nismo imeli »izkušenj« z ugrabljanjem in mamili, smo potrebovali knjigo, ki bi nam razjasnila to strašno plat življenja. Med prebiranjem knjig v šolski knjižnici smo

na knjižni polici našli pravo bogastvo; knjigo, ki je govorila prav o tem. Bila nam je odskočna deska za pisanje. Zamisel smo predstavili učiteljici slovenščine Janji Jerovšek, ki je bila navdušena in nas je spodbujala k temu, da smo svojo domišljijo izlivali na papir. Pisali smo v obliki podajanke. Sprva si sploh nismo predstavljali, koliko dela je potrebnega za to. Sedaj je vse to za nami: ure prerekanj, nesoglasij in veselja. Naučili smo se sodelovati v skupini. Večkrat smo pomislili na pregovor, da upanje umre zadnje, in zgodba nas je še bolj povezala in utrdila prijateljske vezi.

Z mislijo, da je knjiga za pisca to, kar je za lepoticeno njeno lice v ogledalu, se strinjam tudi jaz. Imeti v rokah lastno knjigo je nekaj

posebnega. Uh, kako prijeten občutek! Ponošna sem, da sem prispevala svoj delček.

Marija

Ko v roki držim knjigo, ki sem jo pisala tudi sama, se v meni prebudijo občutki zadovoljstva, ponosa in neizmerne sreče. Mislim si: »V življenju je res vse mogoče.«

Sara

Branje je zame nekaj najlepšega. Kako prijetno se je vživljati v glavne junake zgodbe. Zdaj sem tudi sama del ustvarjanja zgodbe in prevevajo me različni občutki: ponos, sreča, veselje ... Upam, da bodo bralci naše knjige uživali tako zelo, kot jaz uživam ob branju drugih knjig.

Tina

Pa jo imamo – svojo knjigo, kriminalni roman USODNO POPOLDNE.

Ideja, da bi sodeloval pri pisanju podajanke, me je navdušila. Med ustvarjanjem smo imeli kar nekaj težav, ki smo jih pogumno premagali. Končni izdelek – knjiga je sedaj pred menoj in v meni sta se prebudila ponos in veselje.

Ed

Ko listam po knjigi, mi postane toplo pri srcu. Misli, ki so se mi porodile, sedaj lahko preberem. Zelo sem vesela, da je trud, ki smo ga s sošolci vložili, sedaj poplačan z izdajo knjige.

Katja

Občutki so neverjetni, ponosna sem na vse nas, ki smo se lotili pisanja. Trud ni bil zaman, ker je pred nami knjiga, v kateri so naša zgodba, pisanje, ki ga premoremo, in tematika, ki je za nas zanimiva. Zelo sem vesela, to bo lep spomin na osnovno šolo.

Anja

Potrebno je bilo kar nekaj dela za ta neverjetni občutek, ko v roki držiš knjigo, ki je plod naše domišljije. Nekaj najlepšega je, ko knjižnemu zakladu dodaš še svoj kanček.

Zala

Ko v rokah držim knjigo s skrivnostno naslovnico, se nasmeh nariše na mojem obrazu. Navdušena sem, da smo kljub trdemu delu pripluli do konca in zgodbo strnili v knjigo. Krasila bo kotiček sobe in z veseljem jo bom prebirala svojim otrokom.

Teja

Med branjem knjig se pogosto sprašujem, o čem vse so avtorji pri svojem pisanju razmišljali. Sedaj pa vsaj malo vem, kako knjige nastajajo. Čeprav je knjižica drobna in ena od mnogih, mi je v veliko veselje, da je to tudi moja knjiga, in jo ponosno držim v rokah.

Tajda

Najprej sem mislila, da je pisanje knjige enostavno, da nekaj uric sedi s pisalom v rokah, pišeš in oddaš v tisk. Spoznala sem, da je pisanje zahtevno delo, da je potrebno veliko truda, domišljije, časa in znanja. Srce mi zaigra, ko pomislim na knjigo, ker vem, da sem tudi jaz pripomogla k temu, da je knjiga na knjižnih policah.

Nastja

Izdajo knjige so omogočili Šolski sklad OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert, SEP, d. o. o., Mokronog, TOMPLAST, d. o. o., Mirna, Mizarstvo Jerovšek Jože, s.p., Šentrupert, in Kovinarstvo Leopold Koščak, s.p., Šentrupert.

Vsem se najlepše zahvaljujemo.

SREČNO POT, GENERACIJA 2013/2014!

TUDI LETOS ŠENTRUPERSKI OSNOVNOŠOLCI NAJBOLJŠI

V Trebnjem je 26. maja potekalo Medobčinsko osnovnošolsko prvenstvo v šahu, ki se ga je udeležilo 24 učenk in učencev iz občin Trebnje, Mirna, Mokronog – Trebelno in dr. Pavla Lunačka Šentrupert. V ekipni konkurenci so bili tudi letos najboljši šentruperski šahisti, ki so prvo mesto osvojili že osmo leto zapored. Druga je bila OŠ Mirna in tretja OŠ Trebnje. V posamični konkurenci pa je bil v absolutni konkurenci najboljši Matej Brcar pred Domnom Brcarjem, ki je bil prvi med mlajšimi dečki, in Jano Kramar (OŠ Mirna), ki je bila najboljša pri mlajših dekletih. Četrta v absolutni konkurenci je bil Staš Hysz in šesti Vojko Hysz.

Šentruperski osnovnošolci in osnovnošolke so v okviru šahovskega krožka odigrali tudi šolsko prvenstvo. Na razredni stopnji so bili najboljši Domen Brcar, Megi Sokač in Anže Hribar. V konkurenci starejših učenk in učencev pa Matej Brcar, Vojko Hysz in Staš Hysz.

■ A. B.

Novice od tod in drugod

USTVARJALNI KROŽEK V ŠENTRUPERTU

Ustvarjalni krožek v Šentrupertu je le eden od krožkov, ki delujejo pri UTŽO na CIK Trebnje. Delujemo že pet let. Prvo leto delovanja nas je bilo skupaj z mentorico pet, sedaj nas je enajst. Med našim druženjem je nastalo veliko izdelkov, ki smo jih ob občinskem prazniku razstavile v prostorih DU Šentrupert.

Tudi letošnji program je bil smelo zastavljen in prav vesele smo, da smo ga v celoti izpolnile in še nekaj malega dodale.

Pred božično - novoletnimi prazniki smo čas namenile izdelavi angelov iz perlic, adventni dekoraciji in voščilnicam, ki smo jih okrasile z novo tehniko quilling in tehniko origami. Zvijanje papirja za quilling ni tako enostavno, kot je videti na prvi pogled, pri delu moraš pokazati veliko spretnosti, potrpežljivosti, pa tudi iznajdljivosti. Martini smo bile hvaležne, da nam je pokazala, kako se naredijo drobne figurice iz perl, angeli, saj smo bile nad njimi tako navdušene, da smo jih naredile za novoletna darila.

Čas pred veliko nočjo pa je bil namenjen izdelavi pirhov. Z drobnimi perlicami smo oblekle stiroporno jajce, ki smo ga položile v

lično košarico iz barvne vrvice ali navadnega motvoza. Zbirko smo dopolnile z dvema posodama. Eno smo naredile s tehniko papir masche, drugo pa opletle s papirnatimi trakovi.

Seveda naštetu ni vse, saj je nastalo še veliko predmetov, ki krasijo naše domove - ali pa smo jih podarile drugim: naredile smo stensko uro, darilne škatlice, sliko iz semen, svečnik, trtni list iz das mase ...

Udeležile smo se tudi bazarja, ki so ga pripravile članice ustvarjalnih krožkov UTŽO Trebnje.

Spoznale smo nove tehnike ustvarjanja, nove materiale. Tudi letos smo naredile izdelke za novoletno obdaritev jubilarov UTŽO Trebnje in delavk CIK Trebnje ter srček s posvetilom ob prazniku dneva žena za vsakega udeleženca torkove delavnice UTŽO.

V marcu smo se odzvale povabilu direktorice zavoda Parnas, zavoda za kulturo in turizem Velike Lašče. V zavodu Parnas so se že drugič pridružili akcijam Turizma Bohinj - SKRPAJMO TRAVNIK. Gre za mednarodni projekt Evropa divjih rož, v okviru kate-

rega razpisujejo natečaj ročnih del na temo zgodb, povezanih z divjeraslimi rastlinami. Poslale smo pet del, na katerih smo vezle ali kvačkale travniške rože. In morda se bomo celo odpeljale v Bohinj ter si razstavo na 8. Mednarodnem festivalu alpskega cvetja tam tudi ogledale.

Sredina srečanja nam ne pomenijo samo ustvarjanje, temveč prijetno, sproščeno druženje ob kavici in sladkih dobrotah, praznovanju rojstnih dni.

Na zaključku, ki smo ga imele v zidnici v Dragi, smo že zastavile program za jesenski del srečanj.

■ Udeleženke krožka

in mentorica **Silva**, članice UTŽO Trebnje

GALERIJSKA PALETA

V Galeriji likovnih samorastnikov Trebnje smo 15. maja 2014 odprli razstavo primorske ustvarjalke Grete Pečnik.

Na odprtju je slikarko predstavil avtor razstave, Dejan Mehmedovič. Spregovoril je o motivni razgibanosti del. Ti ilustrirajo tematske sklope, ki odražajo slikarkino živ-

ljenje, predvsem sanjske podobe in aktualne dogodke.

Razstavo je odprl župan Občine Šentrupert Rupert Gole. Dogodek je s kulturnim programom obogatil Godalni kvartet Glasbene šole Trebnje v sestavi Ivana Krhin Podlesnik, Urška Trček, Jera Rot in Lucija Mlakar.

Razstava bo na ogled do 12. oktobra 2014.

■ Andrejka Vabič Nose

KAJ SE JE DOGAJALO NA CIK-u

Na Centru za izobraževanje in kulturo (CIK) Trebnje smo uspešno zaključili študijsko leto Univerze za tretje življenjsko obdobje, katere delo in doživetja članov bomo slikovito predstavili v brošuri, ki bo izšla jeseni, nekaj utrinkov pa si lahko ogledate že danes na naši spletni strani.

V maju se je tudi iztekel 120-urni program »Usposabljanje za življenjsko uspešnost – Izzivi podeželja«, v katerem je bilo vključenih 15 udeležencev, ki jih je na usposabljanje napotil Zavod RS za zaposlovanje. G. Vincenc Hribar, udeleženec iz Šentruperta, je povedal: »Všeč mi je bil sproščen in povezovalen odnos mentoric, zelo zanimive teme, še posebej delo na računalniku, ker sem bil na začetku »antitalent«.

Postali smo partnerji v evropskih projektih: EIS-ALP, FREE-IT in LEARNING PRISON, ki so namenjeni zaposlenim v zaporih in zaporinikom, projekti pa nam omogočajo razvijanje vseživljenjskega učenja v zaporih in s tem uspešno sodelovanje tudi z Zavodom za prestopanje kazni zapora Dob.

Na CIK-u Trebnje pa se že pripravljamo na novo šolsko leto 2014/15. Že jeseni se lahko vpišete v programe za pridobitev izobrazbe in nacionalne poklicne kvalifikacije: s področja predšolske vzgoje, sociale,

Utrinek z usposabljanja UŽU – Izzivi podeželja

gostinstva in ekonomije. Informativno se lahko prijavite že danes.

In ne nazadnje svoje znanje lahko izpopolnite tudi na tečajih tujih jezikov - poleg angleščine, nemščine in španščine izvajamo tudi tečaj slovenščine za tujce ter albanščine. Več informacij o programih in projektih na www.ciktrenbe.si oz. na tel. št. 07 34 82 100.

■ **Kristina Jerič** in **Martina Podlesnik**

PRIČAKOVANJE POLETJA V KRAJEVNI KNJIŽNICI ŠENTRUPERT

Otroci iz šentruperskega vrtca Čebelica so v okviru bibliopedagoških ur obiskali in spoznali osrednjo knjižnico v Trebnjem. V vrtcu jih je obiskala tudi naša pravljčarka in jim podelila priznanja za opravljeno bralno značko, vsako drugo sredo v mesecu pa smo v Krajevni knjižnici Šentrupert za predšolske otroke in učence prve triade osnovne šole pripravili uro pravljic.

V aprilu smo v sodelovanju s Konjeniško kmetijo Bistra v Dragi pri Šentrupertu pripravili poučno predavanje z naslovom »Zdrav konj, zadovoljen lastnik«. Dr. vet. med. Tamara Vrečko nam je predavala o negi, oskrbi in po-

gostih boleznih konj. O negi kopit, izbiri podkev in kako jih pravilno namestimo, je govoril Peter Zadel, ki se že 15 let aktivno ukvarja s kovanjem in kasaštvom, redno tekmuje doma in v tujini. Domačinka s Konjeniške kmetije Bistra, **Darja Tomažin**, pa nam je predstavila svojo turistično dejavnost. Veliko se ukvarja z otroki, izvaja poletne taborne in organizira tečaje jahanja.

V okviru praznovanja občinskega praznika Občine Šentrupert pa smo 4. junija izvedli domoljubni večer »Ne žalite več domovine«. Igor Pirkovič nam je predstavil svojo pesniško zbir-

ko Slovenska pesem, na prireditvi pa je nastopil tudi mladinski pevski zbor Osnovne šole dr. Pavla Lunačka Šentrupert ter pevec zabavne in narodno-zabavne glasbe Boris Kopitar.

Prijetno nas je presenetil župan Občine Šentrupert **Rupert Gole**, ki nam je ob letošnjem občinskem prazniku podaril lepo število knjig, za kar se mu iskreno zahvaljujemo.

Vse osnovnošolske otroke vabimo na poletne delavnice, ki bodo v Krajevni knjižnici Šentrupert potekale 23. julija in 20. avgusta med 9. in 12. uro.

■ **Patricija Tratar**, Knjižnica Pavla Golie Trebnje

Svetovni teden cepljenja 2014

CEPLJENJE ZA VSE ŽIVLJENJE

Svetovni teden cepljenja letos poteka pod globalnim geslom "Cepimo se za zdravo prihodnost". Za evropsko geslo je Svetovna zdravstvena organizacija izbrala slogan "Cepljenje za vse življenje", s katerim želimo opozoriti na pomen cepljenja v vseh življenjskih obdobjih. Obeleževanje pomeni priložnost za povečanje ozaveščenosti o pomenu cepljenja in poudarjanje pomembnosti tega preventivnega ukrepa, ki dokazano rešuje življenja. Na Nacionalnem inštitutu za javno zdravje (NIJZ) priporočamo pravočasno cepljenje proti nalezljivim boleznim in svetujemo, da svojega zdravnika povprašamo, katera cepljenja nam priporoča, da s tem zaščitimo sebe in svojo družino.

S cepljenjem se zavarujemo pred mnogimi nevarnimi boleznimi. Med njimi je kar nekaj takšnih, za katere ni zdravila ali pa zdravljenje zaradi odpornosti bakterij na zdravila ni več uspešno. Zaradi cepljenja se zmanjšuje število zbolelih za mnogimi nalezljivimi boleznimi. V evropski regiji smo v zadnjem času pričla številnim izbruhom ošpic zaradi slabe precepljenosti predšolskih in šolskih otrok. V Sloveniji zaradi visokega deleža cepljenih ošpic za zdaj dobro obvladujemo in kljub posameznim zbolelim ne beležimo izbruhov te bolezni. Preventiva pred nalezljivimi boleznimi pa je pomembna v vseh življenjskih obdobjih.

Uspehi cepljenja po vsem sve-

tu so veliki

Evropska regija že nekaj let velja za regijo, kjer smo izkoreninili otroško paralizo, ki je nevarna bolezen, saj lahko pripelje do invalidnosti in celo smrti. Medtem ko te bolezni v večjem delu sveta več ne poznamo, pa prihaja do posamičnih izbruhov bolezni v državah, kjer zaradi različnih razlogov cepljenja ne morejo optimalno izpeljati. Iz teh žarišč se lahko bolezen hitro razširi tudi drugam. **Vodja Urada Svetovne zdravstvene organizacije za Slovenijo Marijan Ivanuša** opozarja: "V zadnjih desetletjih se je po svetu število obolelih zaradi ošpic zmanjšalo za 90 odstotkov. Marsikje so starši in tudi zdravstveni delavci izgubili strah

pred to boleznijo, saj praktično več ne vidijo bolnikov z ošpicami (in drugimi otroškimi boleznimi), kar je rezultat cepljenja. Hkrati pa so se na svetovnem spletu pojavile informacije o nevarnostih cepljenja, ki večinoma izvirajo iz prirajenih rezultatov raziskave o nevarnih stranskih učinkih kombiniranega cepiva za mumps, ošpice in rdečke. V nekaterih državah se je zaradi nasprotnikov cepljenja delež cepljenih otrok tako zmanjšal, da je prišlo do velikih izbruhov ošpic."

Cepljenje, skupaj z boljšo zdravstveno oskrbo, z zagotavljanjem čiste vode in sanitacije, boljšo higieno ter izobraženostjo, je zmanjšalo umrljivost otrok. Umrljivost otrok, starih do 5 let, se je v letih

od 2000 do 2010 zmanjšala z 9,6 na 7,6 milijona. "Zaradi velikega pomena cepljenja je 194 držav članic Svetovne zdravstvene organizacije leta 2012 sprejelo Globalni akcijski načrt za cepljenje, da bi do leta 2020 zagotovili univerzalen dostop do cepiv, ki lahko preprečijo na milijone smrti," je še povedal

Marjan Ivanuša, **vodja Urada Svetovne zdravstvene organizacije za Slovenijo.**

Bolezni in okužbe, ki jih preprečujemo s cepljenjem

- davica, tetanus, oslovski kašelj, otroška paraliza, okužbe

- s hemofilusom influence tipa b (Hib),
- ošpice, mumps, rdečke,
- hepatitis B,
- humani papilomski virus,
- gripa,
- klopni meningoencefalitis (KME),
- meningokokni meningitis,

- pnevmokokne okužbe,
- norice,
- rotavirusne okužbe,
- tuberkuloza,
- steklina,
- tifus,
- hepatitis A,
- rumena mrzlica.

■ **Marta Košir**, NIJZ OE Novo mesto

GOZDNI POŽAR

Ogenj je naravni pojav in ko imamo izpolnjene tri osnovne pogoje: gorivo, kisik, in energijo vžiga, imamo gorenje. Znatno del slovenskih gozdov je požarno občutljiv, vendar so veliki gozdni požari redkejši. Vsako leto je večje število površinsko majhnih požarov. Ekonomske škode, ki jih povzročijo požari v gozdovih, sodijo po obsegu takoj za škodami, ki jih povzročijo divjad in emisije. Nedvomno pa ima gozdni požar tudi vpliv na zastoj v rasti ter zmanjšan prihodnji količinski in vrednostni donos gozda (manj možnega poseka, slabša kakovost lesa, povečani stroški pridobivanja lesa, povečani stroški gojitvenih in varstvenih del). Zaradi požara so zmanjšani tudi nelesni proizvodi iz gozda.

Požare v naravi lahko povzročijo:

- naravni pojavi (strela, statični samovžig in samovžig),
- človek in tehnične naprave (z iskrenjem - vlaki, s segrevanjem ali z ognjem direktno ali indirektno, odprta kurišča, ki jih razpiha veter, namerni požigi ...).

Vrste gozdnih požarov

- **Podtalni požar** se redko pojavlja. O njem govorimo vedno, ko se iz kateregakoli vzroka vžgejo organske snovi pod površino tal. Zaradi pomanjkanja kisika se širi počasi, toda zelo težko ga je zaustaviti. Neodvisen je od hitrosti in smeri vetra. Navadno se pojavi kot posledica neuspele dokončne pogasitve kakšne druge vrste požara, ko snovi v tleh še naprej tlijo. Vedno predstavlja nevarnost za prehod v talni požar, saj ga zelo težko opazimo in dokončno zatremo.
- **Talni požar** je najpogostejša vrsta požara. O njem govorimo, ko se vžgejo snovi na površini tal, npr. surovi humus, suho listje ali iglice, suhe veje, trava. Širi se relativno hitro na vse strani, odvisno od hitrosti in smeri vetra. Lahko dosega zelo velike temperature, od česar je odvisna poškodovanost sestojev. Na poškodovanost vpliva tudi drevesna vrsta (predvsem debelina lubja) in razvojna faza.
 - kompleksni požari so požari v vrhovih dreves. Povzročajo jih talni požari, udar strele ali iskrenje električnih vodnikov. Pojavljajo se v glavnem v poletnem času, ko je v krošnjah dreves prisotna velika koncentracija hlapov

eteričnih olj in je zato možen hiter prenos plamena;

- **debelni požar** nastane, če se drevo ob udaru strele vname. Tudi debelni požar se lahko spremeni v druge požare;
- **kombinirani požar**, prisotni sta najmanj dve vrsti požarov. Lahko pa zajamejo tudi poslopja in druge objekte;
- **požarni preskok**, prisoten je ob pihanju močnih vetrov, ko veter odnaša večje gorljive dele ali storže, ali ob požarih na strmih terenih. Zato nastajajo nova žarišča, ki so lahko oddaljena tudi do 100 metrov od linije požara.

Pri požaru se sproščajo velike količine toplote. Učinkovitost gašenja je odvisna od hitrosti intervencije, strokovne usposobljenosti, gasilcev, njihove opreme in zadostnega števila gasilcev

Kaj naredimo, če zagori gozd?

Ohranite prisebnost in ostanite mirni!

Če niste v življenjski nevarnosti, poskušajte pogasiti požar z razpoložljivimi sredstvi in poskrbite za varen umik ljudi in živali, ki so v vaši bližini. Če ugotovite, da ognja ne morete pogasiti sami, takoj pokličite Center za obveščanje na št.: 112 in operaterju poveste:

Kdo kliče, kje gori, kakšen je obseg požara, ali so ogroženi ljudje in živali.

Na varnem mestu počakajte na prihod gasilcev in jih usmerjajte h kraju požara.

V gozdu je prepovedano!

Zakon o gozdovih določa:

Kuriti, razen na urejenih kuriščih in zaradi zatiranja podlubnikov.

Požigati travišča in ledine na območjih, kjer ogenj lahko ogrozi gozd.

Kuriti, sežigati ostanke kmetijskih rastlin na obdelovalnih kmetijskih zemljiščih, če ne moremo urediti kurišča.

Uporaba odprtega ognja v času, ko je razglašena požarna ogroženost naravnega okolja.

Uporaba odprtega ognja v naravnem okolju

Uredba o varstvu pred požarom v naravnem okolju določa, pod kakšnimi pogoji je dovoljena uporaba odprtega ognja v naravnem okolju. Uredba določa:

Urejeno kurišče mora biti:

- Obdano z negorljivim materialom.
- Oddaljeno od dreves vsaj 10 m in 50 m od gozdnega roba.
- Kurišče mora biti nadzorovano in zavarovano ves čas kurjenja.
- Po končanem kurjenju ali sežiganju moramo pogasiti ogenj in žerjavico ter pokriti kurišče z negorljivim materialom.
- Ob zmernem vetru (6m/s) moramo prenehati kuriti, sežigati ali uporabljati odprti ogenj.
- Ne smemo uporabljati gorljive tekočine in materiale, ki pri gorenju sproščajo močan dim ali strupene pline.

Nikar pa ne pozabimo na protipožarno vzgojo prebivalstva, ne samo v oktobru, mesecu požarne varnosti, temveč vsak dan.

Preventiva je najučinkovitejša obramba pred požarom. Med ukrepe lahko štejemo:

Graditev in vzdrževanje protipožarnih presek, vodnih zbiralnikov in drugih tehničnih objektov.

Vzdrževanje požarno varnostnih pasov med objekti in gozdom.

Vzdrževanje prehodnosti prevoznih poti.

Čiščenje požarnovarnostnih pasov in gradnja požarnih zidov ob železniških progah, daljnovodih, plinovodih ...

Določitev pristajalnih mest za helikopterje in mest za zajemanje vode.

Skupne vaje gasilcev, lastnikov gozdov in gozdarske službe.

A tudi ob velikem znanju lahko zagori v gozdu. Tako je tudi na dan žena zagorelo v gozdu doline Bistrice, Šentrupert – Sabansko bukovje. Požar sem odkril ob kontrolnem obhodu gozda. Zagorelo je tik ob cesti. Ko sem opazil požar in uvidel, da mu sam ne bom kos, sem takoj aktiviral center za obveščanje in pričel z gašenjem še s tremi lastniki gozdov, ki so delali v bližini. V zelo hitrem odzivnem času je na mesto požara prišla ekipa dveh cistern in uspešno pogasila požar, tako da ni prišlo do večjega gozdnega požara. Potrebna je takojšnja intervencija, takoj pristopiti h gašenju in obveščanju. Gasilci PGD Šentrupert so zopet opravili svojo nalogo profesionalno in jim gre vsa zahvala!

Bodimo skrbni lastniki gozdov in skrbni obiskovalci gozdov!

■ **Jože Prah**

POLETJE V ŠENTRUPERTU ŽE PETNAJSTIČ!

PROGRAM PRIREDITEV 2014

Junij

Petek, 20. junija,
ob 18. uri v Deželi kozolcev

Šentrupert Šentrupertu

Koncert šolskih pevskih zborov

S PESMIJO V POLETJE

Gostje: Vaški pevci, PZ DU Šentrupert, vokalna skupina Lilith, ŽPZ Šentrupert

Izvajalec: OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert

Sobota, 21. junija,
od 18. do 24. ure v Deželi kozolcev
POLETNA MUZEJSKA NOČ:

zgodbe kozolcev in delavnica za otroke

Izvajalec: Dežela kozolcev, d. o. o.

Nedelja, 22. junija,
ob 17. uri v Deželi kozolcev

Tradicionalni koncert NAJ AVSENIKOVIH VIŽ

Izvajalec: KUD OPO

sv. Ruperta Šentrupert

Julij

Petek, 18. julija,
ob 21.30 uri v Deželi kozolcev

LETNI KINO

Izvajalec: JSKD OI Trebnje

Sobota, 26. julija,
ob 19. uri na Bistrici

Odprtje SIMONČIČEVEGA TOPLARJA

Izvajalec: Dežela kozolcev, d. o. o.

Avgust

Sobota, 23. avgusta,
v Deželi kozolcev

JERNEJEVO – zeliščarski dan, celodnevno dogajanje

Izvajalec: Zavod Rožlin

Sobota, 30. avgusta,
ob 20. uri, Cerkev sv. Frančiška Ksaverija na
Veseli Gori

Koncert KLAVIRSKI TRIO AMARILIS

Izvajalec: Glasbena šola Trebnje

September

Ponedeljek, 8. septembra,
ob 17. uri v galeriji šole

OSREDNJA POČASTITEV MEDNARODNEGA DNE PISMENOSTI

Izvajalec: ZKD Trebnje, Bralno društvo Slovenije in Društvo Bralna značka Slovenije - ZPMS

Petek, 12. septembra,
ob 19. uri v cerkvi sv. Ruperta v Šentrupertu
KONCERT UMETNIH IN LJUDSKIH PESMI

Gostje: Celjski oktet

Izvajalec: KD Mavrica

SPREHOD OB ILUSTRACIJAH SAŠE ŠANTLA

Ko je avtor razstav v šoli dobil Schwennerjevo nagrado, se je Igor Longyka, varuh zapuščine umetniške družine Šantel in dolgoletni predsednik Bralne značke, odločil, da bo nekaj del podaril šentruperski šoli za zbirko, ki postaja največja takšne vrste v slovenskem prostoru. Tako se je ob 2. aprilu, dnevu šole in mednarodnem dnevu mladinske književnosti šolska zbirka povečala za 13 perorisb iz dela Josipa Stritarja Izbrani spisi za mladino, ki je izšlo 1923. leta, zraven pa še pet poskusnih ilustracij za delo Frana Ksaverja Meška Mladim srcem. To je izjemno darilo, saj je bil Saša Šantel med

prvimi ilustratorji mladinskih del. Tako je bil letos dan šole zaznamovan tudi s spominom na ilustratorja in glasbenika Saše Šantla (1883 – 1945).

Prazničen pa bo tudi 8. september, mednarodni dan pismenosti. Bralno društvo Slovenije in Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS sta se odločila, da bosta ta dan počastila v Šentrupertu. Osnovna šola dr. Pavla Lunačka bo tistega dne predstavila brošuro GALERIJA ILUSTRACIJ IN SLIKANIC – nekakšen vodnik po osrednjih razstavah šole. Takrat pa bo tudi odprtje razstave ilustracij SAŠE ŠANTLA za delo

VLADIMIRJA NAZORJA VELI JOŽE; to je bilo prvo ilustrirano Šantlovo delo. Izvirnike hrani Knjižnica Mirana Jarca v Novem mestu, septembra pa bo Knjižnica ilustracije posodila šentruperski zbirki ilustracij.

Prazničen dogodek bo obogaten s predavanjem Igorja Longyke Vladimir Nazor in Slovenci, saj je vsekakor zanimivo, da je najboljšo delo Hrvata Vladimirja Nazorja ilustriral Slovenec Saša Šantel.

Že zdaj pristrčno vabljeni – ne pozabite: ponedeljek, 8. septembra, ob 17. uri v galeriji šole!